

családokkal. Megjegyzendő, hogy a milánói uri házból az osztrák tiszték ki voltak zárva, kivételt csak három magyar tiszt, Schulez, Kvassay és Jeszenszky képeztek, kikkel az olasz főurak különösen rokonszenveztek, és Schulezot rendszeren e szavakkal fogadták: «nostro nobilissimo ungharese, Don Felice, amico un nobilissimo cavaliere ungharese».

1831-ben Hesz ezredes oldala mellett, Körber hadnaggyal (a későbbi tábornokkal) együtt hadi utasítások kijavításán működött.

1836-ban dandárnoki hadsegéddé lön, báró de Flette tábornok oldala mellett. 1839-ben a granátos zászlóaljhoz tétetett át, a hol akkor szabadságharcunknak később egyik legnagyobb hőse és vértanuja, Damjanics János főhadnagy volt. A két kitünő férfi, Damjanics és Schulez közötti baráti viszony ez időtől veszi kezdetét. Százados, később szintén egyik vitéz honvédtábornokunk, Lahner volt.

Az 1841. évi újonczozáskor Magyarországra küldték, a hol Budán mint raktárparancsnok maradt, mely alkalommal b. Hammerstein és b. Lederer altábornagok kegyét megnyervén, a bécsi udvari haditanácstól dicséző oklevéllel tiszteltetett meg. Ez volt a legmagasb jutalom béke idején. Igen gyakran volt b. Lederer asztalvendége, a hol egyszer Schwarzburg-Rudolfstadttal uralkodó herceggel s akkori osztrák ezredessel találkoztán, ez őt, mint régi milánói ismerősét, megszólította, hogy emlékszik-e még rá? «Hogyne, — válaszolt Schulez — fenséged oly gyakran kölcsönzé ide nekem frakját a tánczvizigalomra.» A herceg kedélyesen mosolygott s kezét megszorította. E herceget 1848-ban, Drezdában, a Róma városához címzett szállodában inasával együtt agyonlőtték.

1844-ben az ezred Milanóból Zára és Ragusa dalmát városokba tétetett át. Schulez mint önálló parancsnok 160 emberrel Pago szigetére vezényeltetett, az ottani sóaknak őrzésére, a hol b. Turszky altábornagy-kormányzótól s herceg Thurn-Taxis ezredesétől dicséretet nyert s századparancsnokká nevezetett ki. Ekkor kezdődött fülbaja.

1845-ben Lévára tették át hadfogadó parancsnokul, a honnan 16 hónapi működése után visszautazott Zára városába, az új ezredtulajdonos, Gyulay Ferencz rendelete folytán.

1847-ben Gyulay ezredét Dalmáciából olasz földre, Udine, Brescia és Pávia városokba rendelték. Udineben Benedek ezredes magához hivattán Schulezot, mondá: «Habar ön volna az első az előléptetésben, mindamellett gróf Gyulay kijelenté, hogy míg fülbaja sikeresen meg nem gyógyul, mindaddig hadképtelen marad.» Hasztalan ajánlta ő fel további szolgálatait, s daczára annak, hogy tisztársai kéri mentek érette az ezredtulajdonoshoz: Schulez szolgálatra képtelennek nyilvánították.

A magyar nemzet nagy köszönettel tartozik e pedans, czopfos katonai eljárásnak, mely szabadságharcunk egyik legjobb hőstét visszazárta a hazának. Schulez fényesen bizonyítja be, hogy nehéz hallása daczára is babérokat tud aratni a harezteren; míg ellenben Gyulay és Benedek oly borzasztó vereséget szenvedtek, hogy nevüket bizony nem fogja dicsőítve említeni az utókor.

1848 márczius 18-án kiűtött a forradalom Milanóban. Az egész osztrák hadsereg a Mincio-vonal felé húzódott vissza. Páviából oly hirtelen történt a kivonulás, hogy minden tiszt podgyászta odaveszett. Midőn a sereg Mantuába érkezett, a piemontiak előcsapata már akkor Marcarában, két mérföldre volt tőlük. Mantuából az olaszok ellen kitérés határozatott el.

Habar Schulez, mint szolgálata képtelennek nyilvánított egyn, haza bocsátatott, s az

elutazási engedély zsebében volt, mindamellett mint önkéntes ismét szavadába lépett, tisztársainak bebizonyítandó, hogy fülbaja daczára is képes hivatásának megfelelni.

E támadó csapat parancsnoka, Benedek ezredes, Schulezot az előcsapat vezényletével bizta meg, a ki csakhamar a csata sorsát eldönté: az osztrák gyalogság csatárlánca mindössze néhány percig tüzelhetett, mert Schulez a vezénylete alatt álló katonákat, minden habozás nélkül, szuronyt szegezve rohamra vezette, s példáját a többi csapatok követvén: az ellenséget állásából kivetkék s futásra kényszerítették.

Ezután egy tiroli vadász jelenté Schulez-nak, hogy a Marcariahöz közel levő mezei lakban lönyerítés hallatszik: mire Schulez ácsokat vevén maga mellé, a lak kapuját bezárta és szakaszával az udvarba rohant, s ott 11 dragonyost és 13 lovat fogott el.

E kettős bravurertt után, melylyel csak hasznavehetőségét kívánta bebizonyítani, bücsüt vett az ezredtől, a tábornokok, törzs- és főtisztek nem kis sajnálatára. Veronát utjába ejté, ott báró Alborghettit, a katonai felebbezési törvényszék elnökét, meglátogató, a ki, midőn Schulez hazabocsátatását megtudá, e szavakra fakadt: «Gyulaynak bizonyosan elment az esze, hogy ily kiképzett, jeles és művelt tisztet elbocsát, kivált háboru idején.»

Drezdában a nagyhirű Schmaltz orvostudor gyógykezelésére bizta magát; a gyógyítás sikeresen haladt, hallása nagyban javult, s talán teljesen ki is gyógyul, ha honfui érzete, a hazai iránti kötelessége el nem szőlítja. De a külföldön hozzá is elszállingózt hírek hazatérésre határozták.

Ezutáni pályája jelentékeny tényezővé lett 1848/9-ik évi szabadságharcunk nem egy diadalának kivívásában és sokkal eseménydúsabb, hogysem azt egy rövid éleleírásban körülményesen előadhatnók. Több csatát vívott mint zászlóalj-, mint dandárparancsnok és önálló vezér. Így 1848. decz. 20-án Szikszónál, 1849. jan. 4-én Kassánál, a hol leghátul maradván, egy szakasz osztrák chevaux-legérs üldözőbe vette, de nemes vitéri lova megmenté életét; egy széles árkon átugratván, hirtelen visszafordult, megállott, a példáját követni képtelen elleneit pisztolyát elsütve megfenyegeti: «Várjatok csak, majd megtanítlak én még benneteket», s a már jó előrehaladt zászlóalj után vágatott.

Schulez be is váltotta szavát; reá néhány napra, jan. 22-ik és 23-án, Bodrog-Kereszturnál mint dandárparancsnok fényes győzelmet vívott ki a Pergen vezénylete alatt álló osztrák dandár fölött, a mely a magyarok erejét sokkal felülmulta.

Február 8-án Kápolnánál, márczius 1-én Mező-Kövesdnél, 6-án Szolnoknál, ápril 4-én Tápió-Bieskénél, 6-án Isaszegnél, 11-én Vácznál, 19-én Nagy-Sarlónál harcolt, hol a 17. számú, barsi fiukból álló zászlóaljat rohamra vezetvén, a falu északi részét elfoglalta, az ellenséget kiverte, s a fényes győzelem kivívásának egyik főtényezője lett. Résztvett a Komáromnál vívott csatákban, Budavár ostrománál, a vágmelleki hadműveletekben, június 11-én a komáromi véres harcban, s végre Klapka György alatt a szabadságharcunk egyik fénypontját képező kirohanásban Komárom várából, július végén és augusztus elején, s az azt követő nagy győzelemben, hol a herkályi megerősített ellenséges táboron határozott diadalt vívott ki, mint önálló hadtest-parancsnok. A kormány egy csatát nyert hadvezéri, s egy harmadosztályú érdemjellel diszította föl.

E csaták mindegyikében nemcsak személyes bátorságával, vakme:ő elszántságával s buzditó

szavaival tudott hatni az őt rajongásig szerető honvédekre, hanem egyszersmind kitünő vezértehetséget is tanúsított, miként azt kivívott győzelmek bizonyítják.

A szabadságharc leveretése s a komáromi vár kapitulációja után, a minden vagyon nélküli Schulez ép oly szegényül tért vissza, mint a hogy odament, mert hiszen ő fizetését is rendszeren a magát kitüntetett honvédek közt osztotta ki s maga mindig pénz nélkül maradt. A sok csatából mindössze is néhány sebhelyet vitt magával emlékül testvéröccsére, Schulez János garam-kövesdi (Hontmege) plébánoshoz, a ki vele szívélyesen megosztá kenyérét.

Azonban itt sem volt nyugta a rémuralom alatt. A minden esőndes, békés lakot fölmutató sisakos zsandárok az ő életét is megkeseríték s annak daczára, hogy Batori személyének a komáromi kapituláció portjai szerint sértetlennek kellett volna maradni: három izben fogták el őt, vizsgálat alá helyezték s hónapokon át sa nyargatták, kineztek, míg végre mégis szabadon bocsátották.

A hős hazafi érdemeit méltánylandó, a hontmegei honvédegylet 1869. január 6-án egyezer huszonkét forint jutalmat szavazott meg neki, gr. Andrássy Gyula pedig, miniszterelnöksége idején, hatszáz forint évi nyugdíjt rendelt számára a rendelkezési alapból; de Andrássy távozása után elvonták e csekélyke segélyt is az elaggott hőstől, úgy hogy most szabadságharcunknak egyik legmagasabb rangú katonája, — szinte resteljük leírni — 300 forintból álló eszáz. kir. főhadnagyi nyugdíjából kénytelen megélni.

Batori Schulez Bódog vezégt jogász, több tudományszakban, különösen a hadtanban jártas, a mellett szép nyelvmiszerrel bír, beszél magyarul, németül, latinul, valamint olaszul és francziául folyékonyan; társalgási modora igen megnyerő s szerencséjére jó kedélyvel levén megáldva, oly köztisztelet- és szeretetben részesül, a kire hátrán el lehet mondani, hogy egyetlen egy ellensége sincs. A mellett romlatlan egészsége, s erős hite van a jövő iránt s folyvást azzal biztatja magát s mindazokat, a kikkel érintkezik, hogy Magyarországnak szép és nagy jövője van, s fényes korszaka nem sokára bekövetkezik.

Vagyona nincs, de ő azért e remény birtokában nem érzi magát szegénynek. Kevéssel beéri. A kormány megfedkezett róla, a nemzet, habár szereti s tiszteli, nem nyújtott neki anyagi segélyt, nem jutalmat; csak egykori ifju hős honvédek, a kiket ő győzelemről győzelemre vezérelt, ajándékozták meg a Batori névvel, a melyre ő méltán lehet büszke, jól tudván, hogy családi neve mellett ott fog állani a történelem lapjain az a név is, melyet ő a harcok viharában hőstetteivel érdemelt ki magának.

Gr. Gyulay Ferencz altábornagy, Batori egykori ezredtulajdonosa, valamint ezredese, Benedek, a kik hadiszolgálata képtelennek nyilvánították s hazaküldötték, amaz 1859-ben Magentánál, ez pedig 1866-ban Königrátnél hadjáratdöntő csatát veszítettek. Gyulay 83, Benedek 82 éves korában halt el, mindkettő a legmagasb kegyvesztés maró tudatával.

Míg ellenben az általok hadképtelennek itélt Schulez, ki csaknem minden csatában győzött, szegényül, bár a nemzet szeretetében és tiszteltetésében gazdagon, a szabadsághős, a legvitézebb katona hírében él s engedje is a gondviselés, hogy a születése 80-dik napját most ünneplő hadastyán még sok éveken át ép erőben megülhesse e napot s teljesülni lássa azt az erős hitét, mely őt agg napjaiban is fentartotta.

EGERVÁRI P. ÖBÖN.

40-IK SZÁM. 1884.

BUDAPEST, OKTÓBER 5.

XXXI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és a egész évre 12 forint, POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre 6.

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 2 forint, félévre 1.

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 3 forint, félévre 1.5. Külföldi előfizetésekre a postai megfizetésről utalást kell csatolni.

POMPÉRY JÁNOS.

1819—1884.

IRODALMUNK egy érdemes veterán bajnokát kísértük közelebb örök nyugalomhelyére, ki nek működése, ha kevesebb volt is gazdag zajos sikereken sok másokénál, de kinek abban, hogy a magyar irodalom, még pedig az e tekintetben kevesebbé kényes hírlapirodalom is, finomult izlésre és nemes hangra törekedjék, nem csekély érdeme van. Mint szépirodalmi író s mint publicista egyaránt ezen igyekezett s vele született gunyos vénája daczára sem vesztette el nyugalmát, higgadságát a leghevesebb viták közepette sem, a mi mindig megóvta őt az összeütközések azon nemétől, mely kicsinyes és gyakran bótránykozható személyeskedésre vezet.

Több mint negyven éve, hogy Pompéry János a magyar irodalom munkásai sorába lépett. 1819-ben június 21-én Miskolcon ama görög családok egyikéből származott, melyek délről bevándorolva, egykor élénk kereskedést folytattak Lengyelországgal, de ennek fölöstása s ennek elszegényedése után ők is megfogtakoztak jöllétükben. E családoknak sokat köszönhettek ama városok, melyekben megtelepedtek, ezek építék a legszebb házaikat, ezek tették virágzóvá kereskedésüket s mellett nem csak művelt, de új hazájuk közügyeire is buzgó s legnagyobb részt szívben-lélekben megmagyarosodott családok lettek.

Pompéry Jánost gondosan, urilag nevelték szülői s főként ennek köszönhető azt az elegáns modort, mely őt később, mint a maganélet emberét s mint az irodalom munkását oly kiválóan jellemzé. Kezdetben Miskolcon, majd Pesten tanult s Eperjesen végzé a jogot, s 1839-ben mint eperjesi jogász tartá első fölolvását az ottani magyar nyelvművelő társaságban. Az itt aratott siker batoritá föl e téren kísérteni meg tehetségét s 1841-ben már a Vörösmarty és Bajza szerkesztése alatt megjelenő «Athenæum»-ban tünt föl Áldor álnév alatt «Laura» című beszélyével.

A negyvenes évek elején, mint gróf Eszterházy Károly györmegyei főispán titkára, több főrangú családdal jutott érintkezésbe s e helyzetében két irányban nyílt módja hatni: meghonosítani irodalmunk jobb termékeit a főúri körökben, s meghonosítani a valódi izlést szép-irodalmi lapjainkban.

1843-ban Pozsonyból írta nemrég elhunyt barátja, Frankenburg Adolf «Életképek» című irodalmi vállalatában a társaságletről, irodalmi, művészeti mozzanatokról, szalonokról stb. szóló leveleit, melyek ugyszólván a magyar társaséleti tárca kezdeményeinek tekinthetők irodalmunkban. Yolé, majd később Sarolta álnév alatt írott eme levelei és elbeszéléseinek, — melyeket később az ötvenes években két vastag kötetben adott ki, — hangja oly lyöngéd, írásmodora oly választékos volt, hogy azokat szinte valamely nagyműveltségű nő vagy a társaság legmagasabb köreiből forgó férfi műveinek voltak hajlandók hinni. Elbeszélései közül pl. a «Táray-család», «Clarissa», «Két hölgy szerelme»

stb. szépirodalmunk akkori újabb termékei közé számítottak, s azok közül némelyek németre fordítva is feltűnően keltek. «Levél anyához» című költeménye az emberi szív legnemesebb hurjait pendíti meg s irodalmi becső sokáig megmarad.

Az 1848-iki mozgalmas idők kezdetén Szemere Bertalan titkárnak hitta meg a belügy-miniszteriumba, melyben Arany János még később is csak a fogalmazósággyerhette el. 1849-ben a mezőúri kerület képviselőjének választotta s ő Debreczenbe ment. De mint képviselőnek már nagyon kevés szerepe lehetett s annak köszönhető, hogy a szabadságharcra következett elnyomatás korszakában nem üldöz-

POMPÉRY JÁNOS

Ellinger fényképe után

ték halálra, hanem ismét azok közé állhatott, kik fáradságos verejtékkel hordták a köveket a romba dőlő ország fölépítéséhez.

A «Pesti Napló» munkatársa lett előbb Török János, majd b. Kemény Zsigmond szerkesztése alatt. Kedélye a szépirodalom felé vonzotta, de elméjében már megfogalmazott a komoly teendők, alkotások utáni vágy. Pompéry az akkor sokkal több jelentőségű újdonsági rovatot vezetett, melyben mindkét hajlamának megfelelően. Tolla kitűnt s hatni tudott a hazafias és jótékony ügyek, az izlés érdekében. Midőn Garay János szegénységben hagyta hátra árvaít, ő indított gyűjtést számukra oly sikerrel, hogy tízezer forintnál több gyűlt be. Ekkor indítványozta ő a «magyar írók segély-egyletének» alakítását is, addig fejtgetve annak szükségét, míg idősebb gr. Károlyi István nagy alapításával, b. Eötvös József, Deák Ferencz támogatásával a ma már virágzó egylet létrejött.

Jelentékeny része volt az «Első magyar általános biztosítási társaság» létrehozásában is, mely ma már az ország egyik legtekintélyesebb ilyenmű intézete, s melynek csaknem kezdetétől fogva egyik főbb hivatalnok, sok év óta pedig az életbiztosítási osztály főnöke lett. Irodalmi munkásságának utolsó, taval megjelent terméke is e társaság alapításának története volt.

A «Pesti Napló»-tól, melynek egy ideig szerkesztője is volt, a kiegyezési vajudások éveiben megválván, megindítá «Magyarország» című lapját, mely ugyanazon alapon, mint a «Pesti Napló», de ennél még érélyesebb és határozottabb hangon küzdött a magyar állami érdekek mellett. Lapjának amaz évek fölfogásához képest merész magatartása szokatlan mértékben vonta magára a közönség figyelmét. De a gyors felvirágzás, a nagy anyagi siker viszály magvait hinté a szerkesztő és kiadó közé, mely a lapra is bajt hozott. Pompéry később Greguss Ágosttal együtt az «Ország» című lapot indítá meg. Ez azonban, mivel erős hangban és kemény módon most már a «Magyarország» is túlszárnyalni iparkodott, mind Pompéryt, mind Gregusst fogságba juttatá, mire a közönség is elpártolt, úgy hogy a lapot pártolás hiánya miatt meg kellett szüntetni. 1867-ben Pompéry újra föléleszté a «Magyarország»-ot, de ennek a már akkor megismosodott «Hon» és «Pesti Napló» között nem lehetett elég talaja.

Pompéry irodalmi munkásságáért az akadémia is levelező tagjává választotta (1859 decz. 16-án). Ez időben írta a «Telivér» című vígjátékát, melyvel az akadémia jutalmát is elnyeré. «Péter Pál» álnév alatt pályázván s szerzőségét ügyesen eltitkolván, a művet ciziménél, tárgyánál, választékos hangjánál fogva sokan valamely főúri körökből származó szerző irodalmi termékének gyanították s a nemzeti színház sietett is előadásával. Azonban a vonzó és eleven olvasmány mint színpadi termék nem vált be, s ekkor Pompéry is levetette inkognitóját, — nem esekely meglepetésére azoknak, a kik az irodalmi alkotások megítélésénél is a «mi» helyett inkább a «ki-t» keresik.

A koronázás után Pompéry mintegy befejezve vélte publicisztikai működését s azontul már inkább csak «litterary gentleman» kívánt lenni. De hivatalos és társaséleti tevékenysége s gyakori külföldi utazásai közben is többször fogott tollat, alkalmi fontosabb tárgyakról írván a «Budapesti Szemlé»-ben, a «Pesti Napló»-ban, stb. Taval még hosszabb tanulmányt írt az «1838/40-ki országgyűlésről», mely műve válaszként lett gr. Széchenyi Antalnak, ki konzervatív szellemben írt a régi pozsonyi diéták alakjáról s kivált Széchenyi Istvánról, ki Pompérynak teljes életén át eszményi politikai alak maradt

s ki ellen a gáncsnak még árnyékát sem tűrte el.

Az irodalom, a társaság, a hivatal, a közélet e kiváló embere soha se volt valami erőteljes egészségű ember, s csak észszerű mértékletes életmódja mellett volt lehető ezt a kort is elérnie. A betegség már a múlt évben elvonta a társaságoktól. Ez év május 20-án leutazott Palánkára, nagyobbik fia, Elemér, menyegzőjére. Ez utjában áthült s nemsokára vízi betegség tünetei mutatkoztak rajta. Az orvosok már szeptember közepén azt mondták, hogy csak órái vannak hátra, s 5 még hetekig vívdotts a halállal, mely szept. 28-án urrá lön hasznos élete fölött.

SZÉP SZEMEK.

Jártam az ér partján fényteli tavaszal.
A hol minden virág mosolygva marasztal,
S könyez örömben;
A sirály vad jaját, mely fönn száll csapongva,
Kis pacsirta dala vigan tulcsattogja
És kíséri léptem.

Jártam sziklák alján, bérczek tetejében,
Hol szent némaság űlt a nagy mindenségben,
Mely imára készített;
Majd háborgó felhők kebele megnyilván,
Hirdeté nagyságod a csapkodó villám,
Óh, dicső természet!

Mint örültem akkor az ér kies partján,
Itt mint imádkoztam és remegtem aztán
Csodás ámulatban —
És mind e jelenség, pusztá kép, kietlen
Ahoz a főbájhoz, mely ragyog szemekben
Lányka öntudatlan.

Pásztori.

A SZERELMES AKTOR.

Ötven év előtti történet.

Irta SZOMAHÁZY ISTVÁN.
(Folytatás.)

Igy jött el lassanként október utoljára, a mikor is az egész trupp neki készült az indulásnak: csomagolt, bucsuzott, hogy másnap hajnalra, mikor a nagy terhes kocsi itt lesznek, készen legyen az utazásra.

Kosztolányi ur is átment utoljára Mérey uramhoz, hogy a bucsupoharat kiigya s az öreg urtól és leányától, a mint illik, érzékenyen elbucuzzék.

Bizony öreg este lett már, mikorra a bucsuzás megtörtént. Mérey uram százszor meg százszor átölelte az aktort s nem győzte sajnálni, hogy a patriarkális együttlélet immár véget ért.

— Isten önnel Málí kisasszony, — szólt Kosztolányi ur a leánynak, mikor az is kezét nyujtotta.

— Az Isten áldja meg, — felelt a lány s nem is könyezett, mikor elváltak.

Alig tűnt el az aktor a bokrok mögött, egy könnyű kocsi kanyarodott be a Mérey uram szüléjébe vezető uton. Abban űlt Rőcey Miklós, viczenotárius, Málí kisasszony vőlegénye.

Ez épen jó volt, hogy az öreg urnak lágyulni kezdő szívét megkeményítse. Késő éjszakáig elpityizálgattak, s a közeli falu órája rég elűtötte az éjfélt, mire nyugodni tértek.

Másnap későn keltek fel mind a ketten. Mérey uram, a ki hozzá volt szokva, hogy rögtön, a mint felöltözött, egy pohárka szilvóriumot hőrpentesen ki, csudálkozva vette észre, hogy a megszokott pohara nem áll ott a reggeliző-asztalon, a melyet pedig a leánya, mindjárt, a hogy a cseléd megterített, oda szokott készíteni.

— Még nem is kelt fel a kisasszony! — szólt a cseléd, mikor Mérey uram ennek oka felől tudakozódott.

— Nem kelt föl? — kiáltott az öreg ur. — Szinte lehetetlen! S ment maga a második szobába, hogy majd fölkerít és megpirongatja. Ennyi ideig elaludni.

Csakhogy furcsa meglepetés várt rá!
A Málí kisasszony ágya egészen érintetlennek látszott. Abban senki sem feküdt az éjszaka. Az ablak pedig, a mely a szőlőre nyílt, tárva-nyitva állott előtte.

— Jaj! Elrabolták a leányomat! — kiáltott Mérey uram. — Hogy ezt megértem! Hogy ez történt rajtam! Oh! minden szentek az égben, segítetek!

A nagy kiáltozásra Rőcey ur is beszaladt, félig felöltözve.

— Elrabolták a menyasszonyát! — kiáltott rá az öreg ur, alig tudva szóhoz jutni az ijedségtől.

— Elrabolták? — szólt Rőcey ur. — Azt hiszem, hogy nem rabolták. — S azzal egészen közel hajolt a Mérey uram föléhez. — Azt hiszem bátyám, hogy önkénynt ment el.

— Mit mond az ur?
— Hogy megszökött az aktorral.
— Micsoda aktorral?
— Kosztolányival.
— S hogy meri ezt mondani az ur?
— Mért ne merném?
— Az én Málí leányomra? Ezért felelni fog az ur! — kiáltá a fiskális, viczenotárius Rőcey urat hatalmasan megfenyegelve az újjával.

— Beszéljünk okosan, bátyám! — szólt a megtámadott vőlegény. — Mérlegeljük meg a körülményeket. Kosztolányi nagyon sokszor együtt volt Málí kisasszonnyal s az én kedves menyasszonnyom sem igen idegenkedett a szép aktortól. Aztán meg leányt rabolni nem is divat már ma, s a kit el is rabolnának, bizony alig engedné magát egy kis kiáltozás nélkül elvitetni. Már pedig én arra a legmélyebb álmomból is fölébrednék.

— De hogy megszökött volna, ezt mégsem tudom elhinni, — szólt félig siró hangon a fiskális. — S akkor a kis éjjeli asztalkára esett a tekintete.

— Egy levél! — kiáltott.

Valóban egy formás, kedves külsejű levél feküdt az asztalkán. Annak a czime egy percze sem hagyta tovább kétségben Mérey uramat. Szép, vékony betűkkel volt ráírva: «Kedves atyámnak».

A nagy izgatottságtól alig tudta azt fiskális uram felbontani. A míg elolvasta is: egyre fel meg lezuhodott a bajusza, a mi nála a legmélyebb harag jele volt. Remegve dobta oda a levelet Rőcey urnak.

— Olvassa ezt! olvassa ezt, bachátom!

— «Kedves jó édes atyám! — (szólt Rőcey ur, a mint a levelet fenhangon olvasni kezdte). — Ne haragudjál reám, hogy ezt elkövettem. De vajjon tehettem-e mást, ha avval egyesülni akartam, a kit minden álmom elem varázsolt, az ifjuság, a szépség és a lelki nemeség fényétől körülsgározva. Itt egy házasság vár reám, mely örökre boldogtalanná tenné életemet, ott egy álm, mely tündérszép, atyám, s melyből mind a halálig nincsen fölébredés. Jól tudom, hogy e lépéssel egész családomat meggyaláztam, hiszen az ő osztályát még ma is «komédiások»-nak nézik, a kiknek tisztas társaságba nincsen bemenetelők. Te tudod atyám, hogy ő sokkal jobb és nemesebb, mint ama «tisztas társaság» legnagyobb része. De hát ezt a világ még sem fogná elhinni, és ezért nem is kívánom, jó atyám, hogy nekem nagy gyöngeségemért megbocsáss. Felelj el s ne gondolj reám; én, bár könyeim e papírra hullanak s maga a gondolat is elfacsarja szívemet, sohasem fogok szemeim elé kerülni. Bocsáss meg,

drága atyám! Még egyszer kérlek: bocsáss meg! Szerencsétlen leányod Málí.

— Drága, szép stylus! — szólt Rőcey ur a szemeit törölgetve.

— Mit akar az ur a stylusával, mikor a menyasszonyát elrabolták, — kiáltott heves hangon a fiskális. — De ki is látott ilyet életében? Hogy ő nem akar a szemeim elé kerülni! Hogy ő elalszik s álmodik egész a haláláig! No várj csak! Majd fölbresztelek én! Majd adok én teneked! Meg annak a másiknak! Várj csak, te kigyó! a keblemen melengettelek, mégis megcsiptél. No várj csak!

— Hát mit akar tenni urambátyám?
— Hogy mit akarok? Utánok menni és visszahozni a madarat. A másikat pedig eleve nem megegetem.

Már csak per «másik» beszélt az aktorról!
— Azt mondták, hogy Sümege ment a trupp! — szólt Mérey uram, a mint egy kissé lecsillapodott. — Oda még ma este utánuk megyünk.

Nosza szakácsnének, eselédnek rögtön hozzá kellett fogni az utipogácsa sütéséhez. Mert azt senkinek sem szabad megtudni, mi az oka az utazásnak. Sőt még a pinceszok és a fain jó verpelési is a kocsira tétetik, nehogy az utazók szomorúságát ki lehessen találni.

Szép, derült őszi alkony volt, mikor a kis kocszi a szőlők közül levezető uton kikanyarodott. Az ut két felén a gazdag termésű gyümölcsfák ágai egészen a kocsihoz hajoltak. Az aranyfűz körtek, hamvas szilvák csakugy kiállítottak a leszakításra. Néhol-néhol még szüreteltek is, s az eldugott prészakából vig dal hangjai s egy-egy puskaölvés hangzottak le, annak bizonyosságát, hogy ott még a tavalyi termésből is maradt meg valami. A nap csöndesen tűnt el a messze somogyi partok hegyei mögött, s az egész Balaton fátyolába borítá lassanként a leszálló alkonyathomály. Csak egy-egy tanya látszott az ut mellékén, s egy-egy pusztai kút gémje ágadott a láthatár föl. Mindenütt a zamatos gyümölcs üde illata érzett s a Balaton áldott levégője vevé körül utasainkat.

Mérey uram maga hajtá a lovakat, míg Rőcey ur csöndesen pöfékedett a természetes tajtpipából. Oh! ezek a tajtpipák a régi, jó táblabíró-világ tisztas maradáik: rólátok mennyi rege él egy-egy urambátyám ajakán s ezüstös kupakotokhoz mennyi édes emlék fűződik! Abban az időben még a szolgálbíró is akkora tajtpipákkal utazott, hogy elég volt kétszer-háromszor megtönnie, hogy az egész járásában ki ne aludjék. Vajjon a pipa volt-e oly nagy, vagy a járás volt-e oly kicsiny: máig is eldöntetlen kérdés.

Éjféll felé járt már az idő, mikor a kocszi a kis mezőváros határába érkezett. A nagy korcsmából barátságos fény vetődött az utra s egynehány cigány czinczóságá hallatszott.

— Itt vannak-e a színészek? — kérdezte Mérey uram az elősiető korcsmárostól.

— Itt van mind, tekintetes uram, azok mulatnak odabenn, — felelt a korcsmáros, a ki az érkezettekben vármegyei urakat sejtett, akoriban nagy patronusait az utazó «komédiások»-nak.

Mérey uram nagy haragosan nyitotta fel az ajtót, míg a viczenotárius, mint valami Sancho Panza, csöndes rezignációval ballagott utána.

Odabenn a cigányok épen a legvigabb nótát húzták s a nagy füstfellegben alig lehetett egyebet látni, mint egyes táncoló párok alakjait; de annál jobban lehetett hallani a vig dalolást, a hangos kurjongatást, a mi egy-egy kancsó bor mellől kihangzott.

A mint Mérey uram szemei egykissé hozzászótkak a füstfelleghez, rögtön egy ismerős alakot látott maga előtt. Az érdemes férfiú ott állt az asztal tetején és szónokolt az egybegyűlt rendeknek. Hogy mit: azt maga sem tudta egészen tisztán; lévén abban az állapotban, a mikor a teremtés remeke a magas égboltozatot is nagy böngőnek hajlandó tekinteni.

De bizony a fiskális minderről nem vett tudomást. Ő csak a fizonomiáját nézte a felmagasztosult orátornak, a mi pedig Konez urat mutatta, a Kosztolányiék társaságának érdekmeiben gazdag sugóját.

Mérey urnak legelső dolga az volt, hogy a sugó amangy is ingatag álláspontját épen lehetetlenné tegye, s a vékony lábszáru Demosthenest lakonice leránczigálta az asztal tejjéről.

— Meghaltam! — kiáltá Konez ur, a mint az asztal mellett a földhöz vágódott.

— Ezután hal meg kend, ha meg nem mondja, hova tették a leányomat! — kiáltá Mérey uram.

A földön fekvő szónok pedig kényelmesen elhelyezkedett a padlón s azután onnan beszélt fölfelé:

— Tekintetes karok és rendek! — kiáltá a hahatózó aktor-seregnek. — Ez a férfiú itt a budai hóhér! A mult héten fejtezte le a nagy Martinovicot, a szászvári apátot! Én magam is jelen voltam. Háromszor vágott hozzá a pallosával s az mind a háromszor csütörtököt mondott. Csak negyedszer sült el. Akkor a kegyetlen a bajuszához törölte a vércseppeket.

— Elhallgatsz te részeg állat! — dühöngött Mérey uram.

— Verszomjas bakó távoz el tőlem! — szónokolt tovább a földön fekvő filozófus. — Papot gyilkoltál: poklora fogsz jutni! Az ördögök szíját hasitanak a hátdoból. Az örök kárhozatba fogsz beleesni. Ugy van... oda... esel... azaz... ö... rök tűz... ha... lál... ba... — dörmögött mindig csöndesebben s aztán a másik oldalára fordult s egyszeriben elaludt.

Ezzel nem lehetett beszélni. A többi jelenlevő pedig egytől-egyig idegen arc volt Mérey uram előtt s így nem volt egyéb tennivaló, mint szépen lefeküdni s jól kialudva csak másnap reggel folytatni a vizsgálatot.

(Folyt. követc.)

OPERASZÍNHÁZUNK ÉS MÁR OPERASZÍNHÁZAK.

Operaházunk, mint a kontinens legifjabb operaháza megnyitása alkalmából vessünk egy tekintetet a világ legrégibb operaházára is, mely egyszersmind minden tekintetben mintantézetnek bizonyult ama két század alatt mióta fennáll. Tanulságos lehet az összehasonlítás már csak azért is, mert valószínű, hogy nem egyszer lesz alkalom ráhivatkozni s új operánk sem fogja magát egyhamar e pártatlan intézet művészi befolyása alól kivonhatni.

A párisi opera, e két százados intézet s Lully, Rameau, Gluck, Rossini és Meyerbeer világra szóló diadalainak színhelye nem is annyira nemzeti, mint európai intézmény. Megalapítása, XIV. Lajos alatt, ki egyszersmind legfőbb védúra volt, a királyi kincstár költségén történt s ez fedezte minden kiadásait. A nagy király uralkodásának utolsó éveiben a királyi ház minisztere bizatott meg az opera vezetésével, s hogy ez állás épen nem volt sinekura, bizonyítják az egymást erő selemek, panaszok és kiadások, ugy hogy XV. Lajos örült, mikor lerázhatta nyakáról az alkalmatlan terhet s a korona egy hivatalnokának föfelügyelete alatt Páris város hatóságát bízta meg az opera ügyeinek kormányzásával. Ez állapot 1790-ig tartott, s csak ez év végen állt az első vállalkozó az intézet élére, De Vismes, kinek azonban szorgalma és ügyessége dacára mindvégig nehéz pénzügyi zavarokkal kellett küzdenie. Roppant veszteségekkel vonult vissza, s csak a királyi kinc-

tár bőkezűsége eszközölhette ki az intézet további fennmaradását.

Különös, hogy a forradalmi kormány ép ugy védelmébe vette a királyság ez emléket mint a megelőző monarchiák. Midőn 1790-ben minden színházi kiváltság elörölését hozták javaslatba, az operát érintetlen hagyták, s forradalmi jellegű művekből ingyenes előadásokat rendezettek benne.

A juliusi kormány az opera vezetését az ügyes Veronra bízta, mint felelős igazgatóra. A második császárság alatt helyreállott újra a társas igazgatóság s tartott 1862-ig; ez időtől az opera ügyeit mindig felelős igazgató vezette, nem a nélkül azonban, hogy a fokozódó finanziaális nehézségeket sikerült volna elnyészletniök. Hatvanhat egymást fölvaltó igazgató közt ez ideig csak négy tudta virágzásra juttatni dolgát, s ezek: Lully, ki igazgató, zeneszerző és karnagy volt egy személyben, s halála után 640,000 lívret hagyott hátra s Párisban több házat. Továbbá Veron, kit, az igaz, Meyerbeer szelleme s az «Ördög Róbert» dús bevételai segítettek oda, hogy négy év multán gazdagon vonuljon vissza; s végre újabbban Perrin festő és Halanzier.

Ma a párisi nagy opera fennállásának kétszáz huszonötödik évét éli, s jól kiszámítva, majd minden negyedik évére esett egy igazgatósági változás. Igazgatói közt voltak képviselők, festők, zeneszerzők, írók, hegedűművészek (a hires Viotti), tőkepénzesek, katonatisztek, énekesek, sőt tánczmesterek is. A leleményes De Vismes volt köztük az első, ki olasz társulatot is szerepeltetett s hetenként sokszor hét előadást is tartott, mindamellett nem tartózkodhatna felbukását, pedig ez időben az opera oly zsarnoki önkényvel uralt az összes kisebb színházakat, hogy még a «Comédie Française»-t is megbírságholhatta, ha előadásain két énekesnél és hat hegedűnél többet használt. A rossz bevételnek valódi okai a rossz darabok és gyöngye színészek voltak. Volt olyan este, mikor az összes bevétel nem rugott többre ötszáz livre-nél.

Minden körülmények között nagy tévedés azt hinni, hogy a párisi opera üzlete bármely időben is valami jól jövedelmező lettek volna. Minden másodnap eladás rendszer mellett az évi szubvenczió a forradalom utáni időkben 600,000 frank volt. Igaz ugyan, hogy ez összeg a császárság idejében 1 millióra emelkedett, de később újra 800,000 frankra szállott alá. E szubvenczió havonkénti részletekre osztva nem ad többet 66,666 franknál, ellenben a Halanzier által kiadott kimutatás azt mutatja, hogy az opera költségei átlag 325,461 frankot tettek havonként, holott a bevétel a legkedvezőbb körülmények között sem haladta túl a 284,168 frankot, a miből 41,293 franknyi különbség ered. Világos ebből az operai üzletnek kétes természete.

Nézzük a zenészek fizetését. A párisi operánál csak a legújabb idő óta részesül a zenekar évenkénti 200,000 frank javadalmazásban, s ez összeg a tagok közt művészi képzettségök s a játszott hangszer ritkasága arányában oszlik meg, 1400 franktól 3300 frankig. Téli időnyben hetenkénti négy, nyáron pedig hetenkénti három előadásra leven kötelezve, — a 3300 frank fizetésűek estéinkénti jövedelme 17 frank 20 centime-ot tesz ki, az 1400 frankosoké pedig csak 7 frank 25 centime-ot. Látni való, hogy ily viszonyok mellett az opera zenekarában játszás csak mint mellékresét jöhet szóba, s épen ezért nem a más jövedelemmel is rendelkezhető hegedűsök, hanem a ritkább fuvóhangszerek játszóí, az oboisták és nagy böngősök azok, kik a nagyobb fizetéseket kapják. Még ez sem volt mindig így. A mult században a zenekar legjobb tagjainak a fizetése nem haladta túl a 400—500 lívret. S még husz év előtt is 1200 frank volt a legnagyobb fizetés, melyet zenekari tagnak adtak. Ekkor egy leleményesen kigondolt strájk kényszerítette az opera igazgatóságát, hogy méltányosabb álláspontra helyezkedjék a zenészek jogos igényeivel szemben. Az «Afrika nő» első előadásainak egyikén történt. A zenészek azt hívták, hogy egy Meyerbeer-féle szerzeménynél hivatásuk elsőrendű fontosságát, elhatározták, hogy jogos részt követelnek az előrelátható jövődelemből. De az igazgató nem mutatkozott hajlandónak kívánságaik teljesítésére, s így kénytelenek voltak cselhez folyamodni. Elfoglalták helyüket szó nélkül a zenekarban, hanem mindenütt pianissimo játszottak, ugy véleked-

Telep Kamerunban, a háttérben Aqua király városával.

Aqua király nejeivel.

Brisso-Bell király nejeivel.

Bell király egyik nejeivel.

A duallák hadi eselnaka Kamerunban.
AZ AFRIKAI ÚJ NÉMET GYARMATOKRÓL.

vén, hogy annyi pénzért ez is elég. Így folyt ez több előadásán át. A közönség meg volt üdöve, hiába tartá füleit, csak zummogó hangokat hallott. Végre egykedés jött létre s a zenészek fizetés-főlemelést kaptak.

Nem azért hoztuk föl e példát, hogy operánk zenekarának tagjai is kövessék, a mire különben nincs is okuk. Az új opera teljes zenekara tagjainak száma 80.

Nem sokkal fényesebb helyzetök volt a párisi opera elődejében a működő énekesekek, tánczosoknak és más személyzetnek sem. Száz év előtt a legelső énekes fizetése nem haladta felül a 9000 livre-t s a legelső operacénekesné a 6000-et, a mely összeg ma cipőre sem volna tán elég. Tíz ballettánczosnak együtt volt 10,000 livre fizetése s 24 kardaloknak összesen 12,400 livreje. A registreur javadalmazása 5000 livre volt, két szabómesteré pedig 3100. E század közepén már ilyen számokat látunk: Taglioni 36,000 frank, Cerrito 45,000, Ellsler Fanni 46 000, Cruvelli 100,000. Mikor harminczöt év előtt Cruvelli kisasszony első kapta meg a 100,000 franknyi hallatlan összeget, egész Európa el volt álmélkodva. Ma azonban tudjuk, hogy nagyon közepszerű énekesnőknek kell lennie, a ki azt a nyomorult százezer frankoskát nem bírja megkaparítani. Cruvellinek első 100,000 frankos évi szerződése óta, 1853-ban, mesésnél messzebb szerződések követték egymást. Albion például 2000 frankot kapott előadásanként, tíz évvel később pedig Pattrill szó sem volt, hogy esténkénti 3000 franknál olecsobban énekeljen. Mint legmagasabb javadalmazásokat, méltó lesz közölnünk a newyorki Metropolitan-operához 1883-ban szerződött énekesek egyenmelyikének szerződési feltételeit is. Kapott akkor Nilsson 100,000 frankot *haronként*, Sembrik 75,000-et, Tremelli 36,000-et, Schalehi-Lolli 25,000-et, Alvina Valeria 20,000-et — mindenikük havonként. Pontos számításal tehát az énekesek fizetése száz év alatt epenséggel meghuszoszodott, s ha az arány ugyanaz marad, 1985-ben így fog állani az elsőrendű énekesek fizetése: első tenor 1 millió forint, első basszista fél millió frt, primadonna 900,000 frt, első tánczosnő 800,000 frt, a mikor aztán természetesen egy ülhely ára sem lehet kevesebb 100 frtnál.

Lássuk most röviden a szubvenziók kérdését az alább következő számcsoportosítással, melyhez azonban meg kell még jegyeznünk, hogy a kisajátítási, televázárlási, építési és főszerelési költségek által képviselt töké nincs hozzászámítva.

A párisi opera szubvenziója, mint már említettük, jelenleg 800,000 frank, a berlini királyi színházé 700,000, a stuttgarti 625,000, a drezdai 400,000, a bécsi operáé 700,000, a nápolyi San Carlo színházé 300,000, a római Apollo-színházé 300,000, a kopenhágai 250,000, a weimarié 250,000, a müncheni 200,000, a milánói Skaláé 175,000, a palermói 120,000, a florenczi Pergola-színházé 100,000 frank, a budapesti operáé 200,000 frt, a mi 500,000 franknak felel meg.

A budapesti opera javadalmaztatása tehát nem fog messze mögötte maradni a legjobban javadalmazott európai színházak szubvenzióösszegének, s így kiállítás tekintetében is versenyezhet azokkal. De kiállítás költségei tekintetében ismét a párisi opera áll első helyen.

Keveset tudhatni még operaszínházunk újabb műsoráról, minél fogva, természetesen a hozzá készített diszitmények számáról és kiterjedéséről sem lehet még biztos tájékozást nyújtani. A már eddig műsoron volt operákhoz való diszletek helyett azonban egész ujak jöttek az új opera birtokába. E diszletek: az «Ördög Róbert»-hez hét, a «Prófétá»-hoz nyolcz, az «Áfrikai nő»-hoz hat, «Don Juan»-hoz nyolcz, «Faust»-hoz tíz darabból állanak, mint leglátványosabb jellegű operákhoz kiállítás tekintetében. Készen van eddig 16 betanult s műsoron levő operához a diszlet.

Az új opera előfűgőnyének terjedelme 18 méter. Hogy mily esekely ez a többi világhírű színházakéhoz hasonlítva, kitűnik ez egybevetésből. A versaillesi palota színházának, hol közelebb az alkotmány-felülvizsgáló bizottság is székel, előfűgőnye 38 méter, a nápolyi San Carlo színházé 34.50, a régi párisi operáé 33, az új párisi operáé 35, a genuai Carlo Felice színházé 32, a berlini operáé 27.70, a milánói Scaláé 25.60, a londoni Covent-gardené 25.30,

a londoni Drury Lane-é 25, a bordeauxi nagy színházé 25, a lyoni nagy színházé 24, a pétervári operáé 22.90, a párisi Ventadour-teremé 21.40, a párisi Opera-Comique-é 17.70, a kopenhágai színházé 15.80 méter.

Ha már most ez adatokból a színházak terjedelmére és befogadási képességére akarunk következtetni, ugy a számítás némi módosulást szenvedne. Ugyanis Európa legnagyobb színházai 3—7000 személy befogadására képesek. De ezek közt nem azok a legnagyobb terfogatuak is egyszersmind, a melyek függőszélesség tekintetében első helyen állanak. Csak a nápolyi San Carlo színház tartja meg e tekintetben is az elsőseget, a mennyiben befogadási képessége 7500 személyre van számítva. Utána következik mindjárt a milánói della Scala, (7000 személyre), majd London legnagyobb színházai, a Drury Lane és a Covent-Garden s a szeptépvári, még szinpadában és zsinórpaddásában is teljesen vasból és kőből épült opera. A mi operánk 1200 személy befogadására van tervezve.

Nem egy tekintetben érdekes párhuzamra nyílik alkalom építészeti tekintetben is a párisi és budapesti operaházak közt. A párisi régi operát a Le Pelletier-utczában, tudjuk, hogy a kommun folygyújtotta, s a Haussmann-boulevardon épült új színház 1875. január 5-én nyílt meg, a «Portici néma» nyitányával, a «Zsidónő» első és második felvonásával, «Tell Vilmos» nyitányával, a «Hugonották» egy jelenetével s egy ballet-képlettel. Egészben véve, teljes elismeréssel levén máskülönben új operánk díszes kiállítására iránt, a szinpadí gépezetét és a tűzbiztonsági intézkedéseket kivéve, melyek, mint már említettük is, páratlanul állanak, sőt a párisi nagy operában még kezdetlegesebbek, mint a bécsiben is (itt legalább gőz pótolja a mi vízvnyomású gépeinket), a párisi opera külső fényéről nem vetekezhetik a mi operánk, mely természetesen jóval kevesebbe is került. A párisi új opera, melynek építési költségei nem kevesebb, mint 38 millió forintra rugtak, Garnier terve szerint készült s bár inkább a felesleges égekben tesz túl a miénken, de mint arkhitekturai r-mek egyike a modern idők legemlékezetesebb alkotásainak. Ime néhány összehasonlító adat a két operaház külsőségei között.

Tizenhat nagyhírű zeneköltő szobra ékíti operánknál a homlokzat felső párkányát és a főbejárat két oldalát, ezenkívül négy hazai zeneköltő földmormóvú medallion-arczépe a pitvarban. A párisi opera vesztibülje csak négy zeneköltőt mutat s ezek nemzetiség szerint vannak csoportosítva; Franciaországot Rameau, Olaszországot Lully, Németországot Gluck, Angliát Haend-l képviseli. Mindkét felfogás tökélytelen, mert a miénk nem meriti ki a neves zeneköltők lajstromát, a párisi pedig még kevesébb tükrözteti híven vissza a négy nemzet zenei szellemét. A kocsi a párisi operában sohasem a főbejárat előtt teszik ki utasaikat, erre nézve öt bejárat van oldalt fentartva. Nálunk a szűk környezet lehetetlenné teszi, hogy a bejárat kizárólag oldalt legyen összpontosítható.

Lépcsőház tekintetében a párisi operaház az építőművészet legcsodásabb fényűzését produkálta. Lépcsői serratvezei fehér márványból készültek s algrit onyx-balustrade-okkal látvák el, melyek zöl svéd márvány talapatokon nyugosznak. Egészen új építési anyagként szerepel ott az első emeleti tornác violaszínű fluor-korlátja, mely ásvány egy neme az amethystnek.

A márvány, az építészeti és megbecsülhetetlen segédesszke, mely a kőnél élettellesebb, könnyedebb és derültebb, s azért már a középkor és a renaissance olasz mesterei által nagy előszeretettel használtatott, — a maga végtelen változatainak teljességében érvényesül a párisi opera diszitményeiben. E mellett a szinhatás netovábbját érik el a lépcsőzetet tartó oszlopok, főlválva korall-piros gránitból, vogesi rózsaszín gránitból, vörös jurából, mont-bianci sárga jáspisból stb. A főlep teljesen velencei mozaik-mű.

Szerencsétlenebb a párisi opera falfestményei dolgában. Baudry híres főlep-festménye, a nyolcz múza, a társalgó plafondjain alig két év alatt, a túlságos mértékben kiféjtett gázvilágítás, por stb. következtében megromlott. Nem nevezhető sikerült ötletnek a foyér husz oszlopára alkalmazott aranyozott szobrocskáknak

a művésznél szükséges érenek föltüntetése sem, minők a Reméry, a Hagymány, Hit, Akarat, Méltóság, Szépség s leghátul a — Szerénység.

Említettük, hogy a párisi opera inkább a fölőlegességekben s pazarságában mulja felül a miénket. Minden páholyának, egész a harmadik emeletig, egy magánál a páholy-nál tágasabb szalonja van s a gazdag diszitményű páholyok előréseit szines márvány-caryatidok czifrázzák. Külön foyerja van a balletnek, hová minden páholybéli szabad bemenetellel bír s az énekesekek, mely azonban nem látogatott. A ballet-foyer diszitménye négy falfestmény, a táncz különböző neveit, a hadi, a bacchusi, a szerelmi és a mezei tánczot ábrázolva s az operában szerepet kiválóbb tánczosnők kosztümös arczképei, 1681-től maig.

Ugy a szinpad, mint a nézőtér világítása még pár évvel ezelőtt is a párisi operában sokkal kevésbé felelt meg az igényeknek, mint a miénk. A nézőtér csillárja, míg nálunk ötszáz lánggal ég, a párisi operában csak háromszáz negyven lángot táplál. Ara is valamivel kevesebbe került. Sokáig küzdött a párisi opera világítása az egyenes lángok elavult rendszerével s az Opera Comique is megelözte abban, hogy először hozta be világításába a fordított lángokat. Akkor, mikor a tudomány napról-napra újabb világítási módozatokat bocsát az ipar rendelkezésére, ez állapot természetesen nem volt kielégítőnek nevezhető, habár másfelől tagadhatatlan, hogy a párisi opera volt az első, mely a mult század végén először lepte meg a világot az első Quinquet-lámpákkal s 1822-ben a hydrogen-carbon-gázát is első gyanánt alkalmazta. Dacára annak, hogy a terem nem volt eléggé megvilágítva, a csillárok vakító fénye mégis csaknem szemléhetetlenné tette a felettök elterülő remek plafond-festményeket. Így volt ez még négy év előtt is, és csak lassanként nyílt meg az út a párisi operánál is a szükséges gyakorlati javításokra.

1881 október 15-ikén vége a párisi opera is a villamos világítást vette be. Már 1849-ben, a «Prófétá» első előadásánál alkalmazásba volt véve a villamoság, mint nap, de hogy rendszeres világítás gyanánt szerepeljen, arra még harminczét évet kellett várnia.

A párisi nagy opera világítási rendszereinek története egyébként egyike a legérdekesebb fejezeteknek. A midőn megnyílt, a XVII. században, még csak lámpák világították, s csak a regensség ideje alatt váltották fel viasz-gyertyák. XVI. Lajos uralkodásának első éveiben a Quinquet-féle új találmány lámpák az operában is meghonosultak. Csak 1822-ben kezdődött meg a gázvilágítás, s így a világítás történetét az operában ez az öt világító-anyag jelöli: fagygy, viasz, olaj, gáz és villamoság.

Közbevetőleg érdemes lesz felhívni az érdeklődők figyelmét arra a sajátságos körülményre, hogy a világítási rendszerek tökélye abban az arányban fokozódik, a mely arányban maga a világítási anyag alsóbbrendű organismusokból van véve. A fagygy, a legkezdetlegesebb világító eszköz, tudvalevőleg melegvérű emlősök produktuma; a viasz, a második világítási anyag már sokkal tökélytelenebb szervezetből kerül ki, a méhből, következik az olaj s ez az állatvilágban a növényvilágba vezet már át. Még magasabbra emelkedve a világítási anyagok létráján, a gázra bukkanunk, s ennek eredete, a közén, közepén áll a szerves és szervetlen természet között, míg végre a villamoság, a legtökéletesebb világítóeszköz forrása egyenesen a szervetlen testek bizonyos sajátságos állapota. Nem csalódnunk tehát, ha felállítjuk e tételt: Valamely test világító ereje megfordított arányban áll e test szervezetének tökélyéhez.

Mindenesetre valamint a jó akusztika, ugy a jó világítás is sokkal nehezebb feladat, sem hogy egy csapással megoldható lenne. Más dolog szabad tereknek és más dolog színházaknak a világítása. Itt a véletlen beszöggelése s a visszautkrözö felületeknek egész sorával kell számolnia az építésznek. Néha a legképrátzóbb főlep-világítás is homályban hagyja az épület alsóbb részeit. Egyik közelebbi czikkünkben, az akusztikáról és optikáról szólva, megjegyeztük már, hogy mindkettő merőben a próbálgatások és a ki-zámíthatatlan véletlen esélyeinek tudománya. Párisnak van egy épülete, mely jó akusztika

SOHAJTVA EGY SZÉKRE VETÉ MAGÁT.

tekintetében minden időnké példányul szolgálhat, a Hippodrome, de van sok olyan is, melyekben máig sem sikerült az akusztika és optika fogyatkozásait teljesen leküzdeni.

Olaszország némely színháza azt a methodust fogadta el, hogy negyed-világításban hagyja a nézőket, míg a szinpadot fényvel árasztja el. A genuai új színházban pedig a csillár helyét hatalmas villamforrás foglalja el, elég magas, hogy ne sértse a szemt. A mellett itt-ott gáz-kandelaberek is vannak elhelyezve s a világítás s sajátságos kombinációja nyugodt és józan hatást gyakorol a szemre.

Általában, ha nincs is indokolva dalmű-színházunkat mérő hazafiaságból mindennek fölébe emelni, már e rövid párhuzam adatai is arra mutatnak, hogy vannak tagadhatatlan előnyei, melyekben csakugyan eddig páratlanul áll.

FORSTER DÓRA.

Angol regény.

Irta BESANT WALTER.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Történetem széles mederbe tért.

Így végződött szerelmi történetem. S most nagyobb dolgok elbeszélésébe kell fogom, melyek — összeesküvés, fölkelés, harcok — talán felül is mulják egy tudatlan leány tehetségét, de mivel bátyám története elbeszélésébe kezdtem, ki nem térhetek előlük. Előbb mindazáltal megemlítem, hogy arról, a mi velem történt, sem Tamásnak, sem atyámnak nem szóltam, ők azonban később megtudák, bizonyosan lady Crewe-től, és azt mondák ré, hogy a tisztesség, mely bennem c aladunkat érte, rendkívül nagy, de elhatározásom mégis helyes és a Forsterkezhez méltó volt. Nagyménemtől hasonló értelmű levelet kaptam, melyben nagyon helyeselte magamviselést s megnyugtatói igyekezett, hogy ő is több kérést utasított vissza (ámbar egyet sem oly előkelőt s kiváló, mint én) s végre mégis boldog házasságra lépett. Én azonban, visszautasított kéromhöz mérve, minden más fériót oly kicsinynek és silányknak találtam, hogy soha sem tudtam megbarátkozni a gondolattal, hogy utána valaha még mást szerethessek, ámbar lett volna alkalmam új kérék közt válogatni — nem is említve két régi hívet, Widdington Peregrine-t és Swinburne Ned-et; de én csak arra használtam az alkalmakat, hogy a férfiak szerelmének különböző voltát tanulmányozzam rajtuk. Némém példájából pedig azt tanultam, hogy egy nő, lehet igen jó feleség szerelem nélkül is, de a nő sziv ugy van teremtve, hogy vagy egyszer sem — vagy csak egyszer szeretet az életben!

Hogy napjaink mily szomoruan teltek, mi-

után a gróf eltávozott körünkől, szükségtelen elbeszélmem. Bátyám nem sok ügyet vetett rám. Hilyard ur eleget beszélt s olvasott, de én nem hallgattam rá. Szobalányom, Lee Jenny, nem turtette, hogy uróje mindig szomorú, azt mondá, hogy ha akarom, ő tud oly bajtalt, mely a lordot, akarva, nem akarva, visszatérésre kényszeríténé. Én persze visszautasítottam, de megvallom, nem tudtam haragudni a leányra, sem ugy meg nem szidtam, a mint kellett volna.

Végre is, hagyjuk ezeket. Az idő jobb belátást és megnyugrást hoz magával. A mit tettem, lelkiismeretem és vallásom érdekében tettem...

Ez időtájt atyám, előrehaladt koránál fogva, kilépett a kamarából s kerülete, mely nem tudom hány nemzedék óta mindig a Forsterhez volt, bátyámat választotta és küldötte helyette a parlamentbe. Én pedig a majorházban maradtam, hol Hilyard ur mindenben a lady Crewe — mint tulajdonos — nevében sáfárkodott — s így folytattuk csöndes, visszavonult életünket.

Minden évben, ha Tamás bátyám hazajött az országgyűlésről, a ház ismét megtelt a vidéki vendégekkel, a pincebzen nagy forgalom keletkezett, az öszzejövetelek s lakomák egymást érték. Később új, eddig idegen, rejtelmes alakok kezdtek mutatkozni, a kik suttogva beszéltek egymásközt és bátyámmal — a min Hilyard ur elszomorodott, én pedig mit sem érttem a dologból. Non-jurorok, non-conformisták s más elégedetlenekek voltak, a kik az északi részek fellázításával s isten tudja minő veszélyes tervekkel foglalkoztak, melyekbe Tamás bátyámat is bele-vonták.

Tamás, ha Londonban volt is, a parlamentben nem igen szerepelt, ámbar — a mint hallottam — igen tekintélyes helyet foglalt el ott. Szinten megvolt a maga társasága, olyan emberek közt, a kik se nem olvastak, se nem szóno-koltak, hanem csak klubokba és kávéházakba jártak, de azért — ugy látszik — nem töltötték idejüket tetlenül, a magok módja szerint.

Az 1712. év tavaszán szobalányom, Lee Jenny megszökött. Kévs holmiját batyuba kötötte — enyémét ugyan semmit sem vitt el — s csak két levelet hagyott hátra, egyiket Hilyard urhoz, melyben megvallotta, hogy mióta az ő tanításaiból kedvet kapott a színészethez, nem élhet a gondolat nélkül, hogy színésznővé kell lennie, máskép soha boldog nem lehet; a másikat pedig nekem, melyben érzékenyen kért bocsánatot, hogy engem, ki mindig jó és kegyes asszonya voltam, itthagya, de isten látja lelkét — nem tehet máskép.

Ugyanazon 1712. év őszén hallottuk, hogy lord Derwentwater megnősült. Még július 10-én vette el lady Annát, sir John Webb baronet leányát, Canfordból, Dorsetshireben. A család

katholikus levén, vallási kérdések, hála istennek, nem gáttolták e frigyet. Lady Anna egy párisi kolostorban növekedett, s azt hiszem már gyermekkorukban ismerték egymást. Mylord boldogságtól áradozó levelet írt lady Swinburne-nak, mit ez nekem is megmutatott. Azt is hallottuk, hogy a gróf megígérte neje családjának, hogy két évet ennek a birtokain tölt — a mit valószínűleg azért kötötték ki, hogy a veszélyes politikai üzelmektől távol tartásák. Ha ez volt az ok, jól tették; csak bár ne két, hanem négy évet kötötték volna ki, mig a bekövetkezett zavarok egészen elvonultak volna feje fölött!

Lord Derwentwater szerint csak 1714-ben, nyár közepén hozta haza nejét. Annaira sietett, hogy ígérétének túl egy napot sem akart időzni neje családi birtokán s azon a napon indult hazafelé, melyen házasságuk két éve betelt, tudniillik július 10-kén s ámbár nagy kísérettel utazott, augusztus első napjaiban már megérkezett Dilsontba. Fivérei, Frank és Károly Londonban voltak, de nem laktak együtt. Károly, mint hallám, sokat költött jövedelme erején felül, Ferencz pedig visszavonult és némileg rejtélyes életet folytatott. — Lady Mary Durhame költözött, a hol háza volt; lady Katharine pedig egy st. germaini kolostorba vonult. A hazatérő gróf üdvözlétére mindenki sietett, Swinburne-ék mint rokonok, első sorban. Hilyard ur is, a ki lady Crewe-től tért vissza, kinek számot adni volt sáfárkodásáról, betért színtelét tenni. Tamás bátyám Londonban volt, én pedig Bamboroughban, harmincz mérőföldnyire. De Hilyard ur, haza jöve, nekem mindent elbeszél, még a lály öltözékeit is, melyeknek szinész-formáját, féri és tudós letére, bámulatos jól megjegyezte magának. A grófnét izléssel bíró, kedves és megnyerő modoru, kissé túleleven, sőt ingerlekeny asszonynak írta le előttem; a ki természetbe inkább kicsi, mintegy husz éves, sötét, csillogó szemei s mosolygó ajkai vannak.

— S mylord boldognak látszik-e? — kérdém.

— Minden jel arra mutat, — felelé, — hogy boldog. Azt mondják, most is szerelmesek egymásba, ámbar két év óta házasok. Mylord idősbnék látszik — s a három év alatt, mióta nem láttuk, nagyon megkomolyodott.

— Azt is hallottam, — mondá Hilyard ur, — hogy a grófné lángoló párthive a trónkövetelőnek, s ez nagy baj.

— Miért? felelé. — Csak nem kívánja, hogy az ellenpárton álljon?

— Azt nem, — csak hogy nem szükség, hogy a nők tüzeljék a férfiakat s erővel belebeszéljék a veszélyes vállalatokba.

Nem hittem akkor, hogy Hilyard ur jóslói szellemmel legyen felruházva. De a sok olvasás és tanulmány által a férfiak sokszor képességet nyernek a jövőbe nézni. S valóban, a vihar közelebb volt, mint gondoltuk. Első jele már másnap megérkezett, t. i. a kegyelem 1714. évének augusztus 7-én — mert Hilyard ur aznap a mezőkön járván, az országuton egy lovas hirtökkel találkozott, a ki trombitába fúva, mindenfelé hirdette: «Halljátok, Anglia hű népei! Meghalt a királyné! A jó Anna királyné meghalt!»

Hilyard ur haza sietett e hírral, melyet velem közölve, mindjárt mindenféle hozzátvetéseket és kérdéseket kötött hozzá: «Vajjon elismerte a királyné öccse örökösödési jogát? Vajjon őt, mint Jakab királyt, hagyta-e utódján? Mit fog most kezdeni az ország, a nemesség, a parlament és a londoni City? Oh, ha én most Londonban lehetnék!»

— Bizony, ön semmit sem tehetne, — mondám.

— Ki tudja? Ilyenkor egy jó rópirat is jó szolgálatot tehet.

Akármenytit beszélünk, mindig csak arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a protestáns örökösödésnek meg kell bukni a s a törvényes örökösödésen, a Jakab királyon van a sor. Elképeltük magunknak, milyen öröm és lelkesedés lesz az, mikor Jakab királyt a parlamentben kikiáltják, mikor a színházban először megjelenik, fölállással, örömujjongásokkal, a nemzeti himnusz hangjaival fogadják. De a katolikus királyt protestáns miniszteriumnak kell körülvennie. Pápiata pap csak annyit maradhhat mellette, a mennyi saját házi ájtatossága végzésére szükséges. Aztán feleséget kell vennie — s még kell esküdniök az ország tör-

vényeire, hogy gyermekeik protestánsok lesznek...

Tamás bátyámnak a legkevesebb, a mit bizonyosnak tartottunk, egy grófság s valami magas tiszt akár a hadseregben, akár a miniszteriumban... Lord Derwentwater pedig herceggé tettük... lehetett-e kevesebb?

Hilyard ur erős képzelő (ne mondjam álmodó) tehetséggel alkotta meg magának Nagy-Britannia jövőbeli történetét. A francziákat kiszorítjuk Amerikából s egész Amerika angol lesz; legyen hova menni a non-konformistáknak, a kik még ezután is elégedetlenek lesznek. India partjain új erődöket emelünk kereskedelmünk biztosítására s a francziákat keleti birtokaikból is kiszorítjuk; kereskedésünket Kínáig terjesztjük ki s a Csöndes-tenger fölfedezett összes szigeteit elfoglaljuk és még többeket is fedezünk föl hozzájuk. S nem elégszünk meg a külső hódításokkal. Az angol egyház czikkelyeit

dulhatna vagy csak meg is állapodhatnék. «A becsület nem ilyenkor koczán — mondá Hilyard ur — s a férfinak osztoznia kell a közjólétben, vagy a közromlásban.» Magas állású emberek, mint Atterbury püspök, lord Bolingbroke, Ormond herceg állottak az elégedetlenség élén; velök egész sereg angol és ír nemes, még több kalandor is. Tamásnak azt a szerepet szánták, hogy ő fensége északi sergének vezére legyen, s őt a partraszállásokról — melynek mindenesetre északon kell történnie, fogadja és támogassa. En, ezeket hallva, jó reménnyel s lelkesedéssel voltam tele — s alig hallgattam Hilyard urra, ki a történelemből és a klasszikusokból vett példákkal és idézetekkel támogatta aggodalmait.

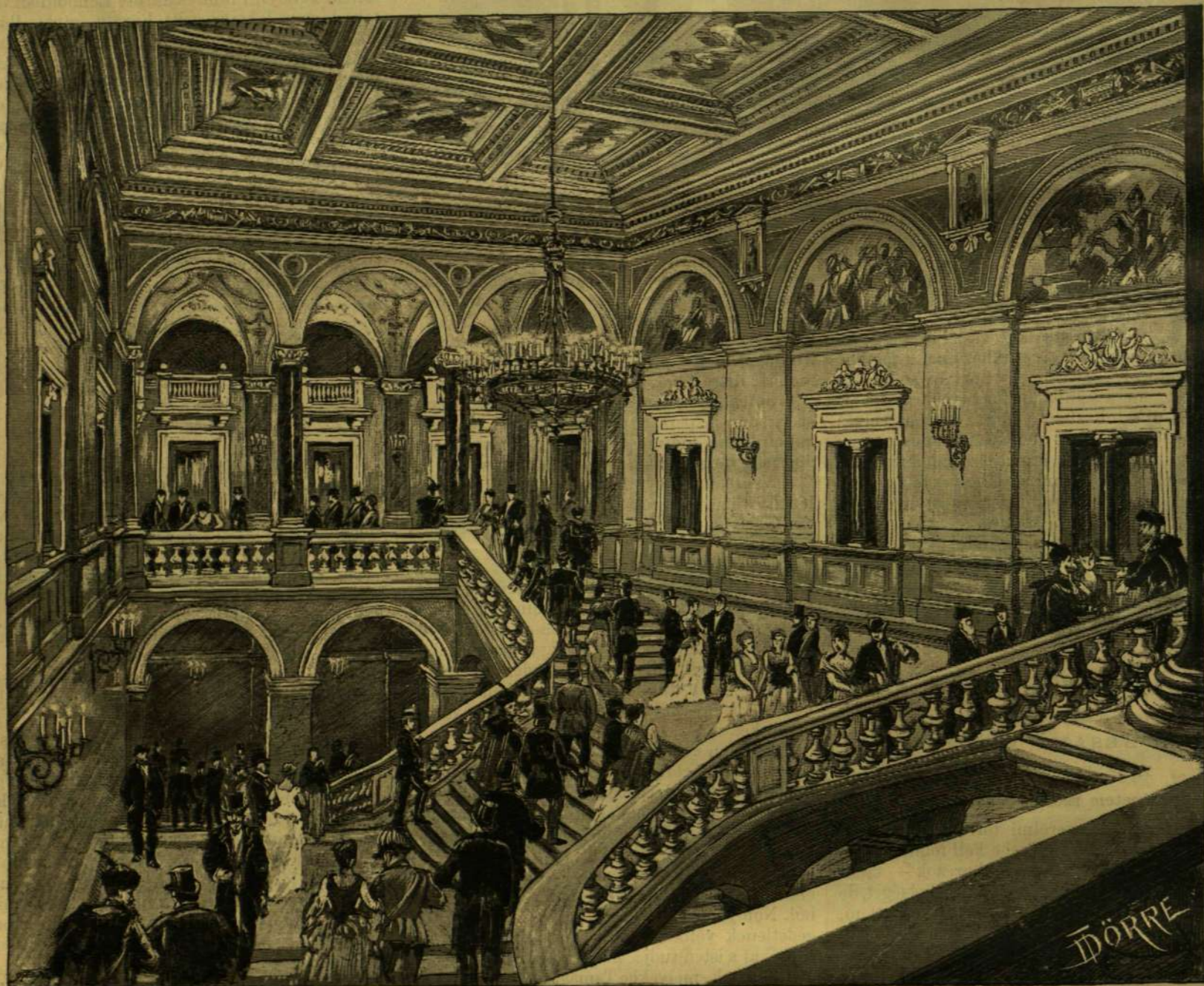
— De, — mondám én hittelesen, — az igaz ügynek győzni kell.

— Az igaz ügynek, — felelt Hilyard ur, — de hol az igazság, azt nehéz eldönteni.

rövid időn. Nyugtalanások híre érkezett Oxfordból, Birminghamból s más helyekről — Londonban pedig világítottak a Thamesparti házakban és hajókon, ha György király arra járt, a Hyde-parkban tábori ütöttek stb.

Egy augusztusi napon levelet kaptam lady Crewetól, melyre az volt kívül írva: «Sürgős, igen sürgős!» Fontos híreket kell — írta — közölnie Tamásról. Biztos forrásból hallotta, hogy a miniszterium elhatározta, hogy az ismeretes Jakabpárti nemeseket elfogattja — s Tamás is a névsorban van. «Nem tudom — írja — minő levelezéseket folytatott a herceggel, vagy párthíveivel, vagy minő iratai vannak, melyeket jobb volna megsemmisíteni, mielőtt kézre kerülnek. Legjobb lenne, ha elégetné papírjait s akkor önként feladná magát és nem várná be, hogy elfogják. Ez a püspök megfontolt véleménye s tanácsa is.»

E levél fölött tanácskoztunk egész nap, de azt sem tudtuk, Londonban van-e Tamás s ír-

A MAGYAR KIRÁLYI OPERAHÁZ LÉPCSŐHÁZA. — DÖRRE TIVADAR RAJZA.

megerősítjük, Irland népét átterítjük a protestantizmusra — s ezerilyen tervet szőttünk, melyek — fájdalom — csakhamar légréváznak bizonyultak. Mert pár napra rá meghallottuk, hogy Anna királynő férje, a hannoveri választó fejedelem, minden ellenmondás nélkül Anglia királyává proklamáltatott s a hercegről szó sem volt. A jakobiták esüggeden, lehorgasztott fejle hallgattak s a jó Anna királynét, miután meghalt, mindenki csak úgy emlegette: «szegény Anna királyné!»

Az országban azonban nem volt többé csöndesség, sőt minden a kitérésre látszott előkészülni. Londonban nagy volt a meghasonlás, csak a City állt erősen a protestáns örökösödés mellett. A nemesség azonban tulnyomóan Jakabpárti érzelmeket táplált.

Az 1714-iki általános választásoknál Tamást ismét ellenjelölt nélkül választották meg. S ámbár gyanitom, hogy lady Crewe és a püspök őt óvatosságra intették, vannak pillanatok mikor egy férfi tovább ment, mintsem visszafor-

— Csak nem akarja azt mondani, hogy bátyám nem az igazság mellett áll? hogy a herceg ügye nem igaz ügy?

— Isten mentsen! én csak azt mondom, hogy az ügy, mely mellé ő nagysága Forster Tamás áll, az én jóltevőm és uram, és kedgy miss Dóra, kinek alázatos szolgálja vagyok: az én ügyem is, legyen igaz vagy nem igaz.

1715. elején, gondolom márczius havában, a király megnyitotta a parlamentet s trónbeszédében mind a két ház figyelmét felhívta a trónkövetelő herceg érdekében készülő mozgalmakra. Ez volt a jeladás, hogy valami készül az ellenezetűk ellen. Lord Bolingbroke erre megszökött — s egyéb nyugtalanító hírek is érkeztek. Azután hallottuk, hogy Londonból seregileg menekülnek a katolikusok. Erre királyi rendelet következett, hogy minden katolikus hagyja el Londont s tíz mérföldnél közelebb jöni se merjen. Edinburgban egy pap felhívta a gyülekezetet, hogy könyörögjenek egy fiatal emberért, a ki tengeren van, vagy arra száll

junk-e neki. Hilyard ur azonban biztatott, hogy mivel sokan vannak, mindeniket fel nem akaszthatják, csupán az előkelőket pedig nem merik.

Késő s már egészen sötét este volt — aug. 28-án — a falu népe már mind aludt — mikor egyszerre lódobogást hallottunk, mely a kastély kapujánál megállott. Hilyard ur kiment, megnézni, ki az s azonnal visszatért — és vele nem más, mint Tamás bátyám.

— Hamar, Dóram! — ez volt első szava, — valami inni valót! Őszi sört, csak gyorsan. Egy hajtásra kiürítette az itozás poharát s azzal sohajtva egy székre veté magát.

— Ez jól esett, — mondá, — s egészen helyreállított! Tizenöt óra hosszat voltam nyeregben. Nem kerestek még?

— Nem, bátyám.

— Jó, egy éjjel talán csak pihenhetek. Holnap korán kell kelnem s menekülésre gondolnom, de most valami harapni valót hamar, s azután ágyba!

(Folyt. követték.)

NEMET GYARMATOK AFRIKÁBAN.

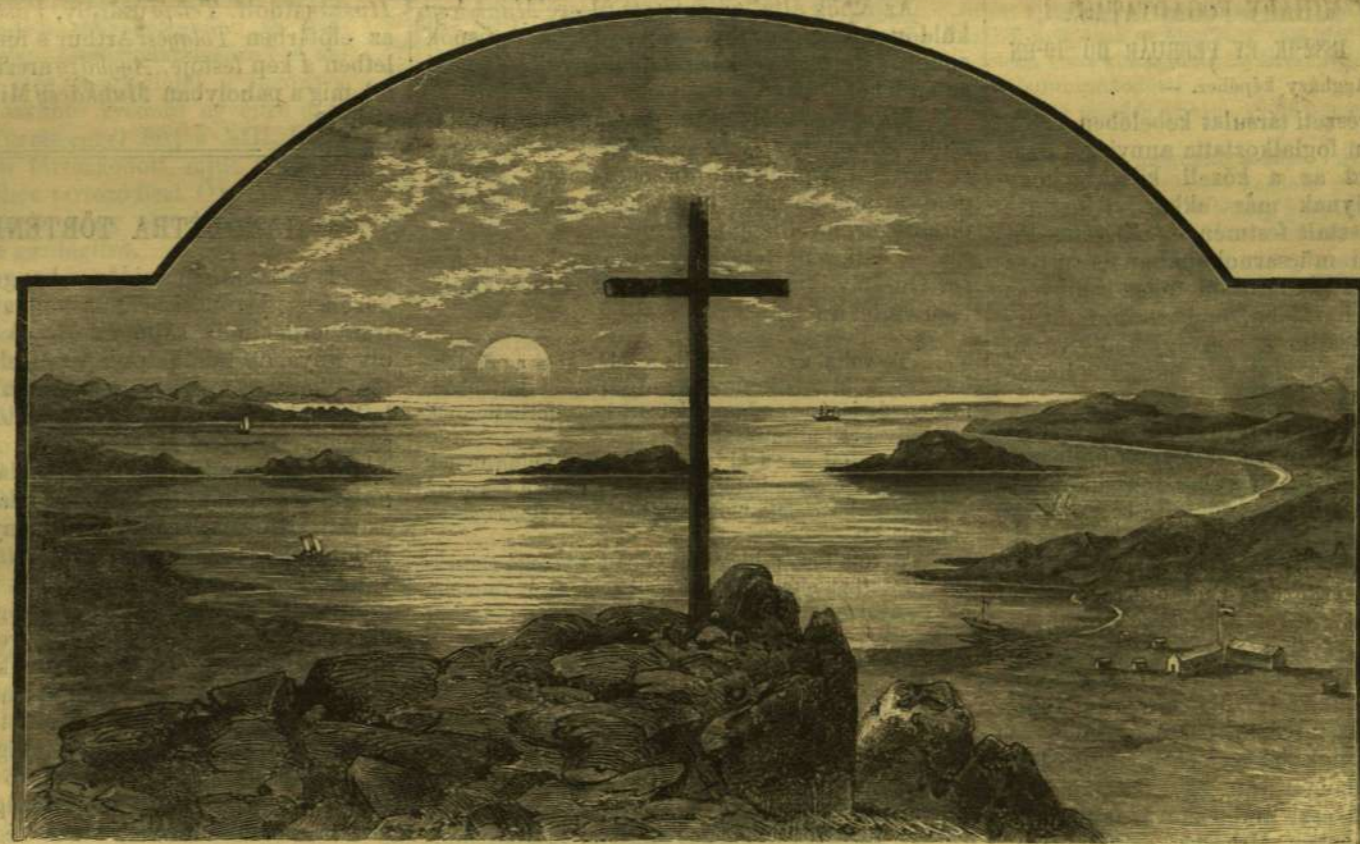
Millió száma vándoroltak ki az utóbbi évtizedek alatt Németország polgárai idegen világrészekbe s bármerre forduljon az utazó, mindenütt találkozik németajkú lakosokkal, kik egyes helyeken, különösen Amerikában, külön gyarmatokat alakítottak. Mindemellett Németország alig tett eddig egy-két sikertelen kísérletet idegen világrészek hódításokat tenni, mint azt a sokkal csekélyebb népességű s politikailag sem oly jelentékeny portugálok, hollandok s más nemzetek megkísérlettek, és a mint azt a multban Spanyolország, Anglia, Oroszország tette s utabban Franciaország is nagyban üzi. Nem érdekeltem esemény, hogy végre e tekintetben is változás állott be s Németország, melyet hosszas belzavargások és szétszaggatottság után Ausztriával és a francziákkal vívott diadalmas hadjárata a közel multban tartós egységre segített, gyarmatosító hatalommá lett. E gyarmatokról, melyek mind Afrika nyugoti partjain fekszenek s melyek neve ujságolvasó közönségünk előtt rövid idő alatt egészen ismeretessé vált, szólnunk ezuttal, egy pár képet is bemutatva.

Az első gyarmat, melynek elfoglalása, vagy mint hivatalosan mondják «német védnökség

nem található; az eső nagyon ritka tünemény s ezért még a kedvezőbb vidékeken támadt patatok sem hatolhatnak keresztül rajta, hanem valóságos homokban enyésznek el. Nagyobb állat épen nem tenyészhetik e kietlen vidéken, sőt a legtöbb helyen, magában Angra Pequena kikötőben sincs fü sem. A kikötő, mely az angolok birtokának határát tevő Naranes folyó s az egyenlítő felé fekvő Czethal-öböl közt mintegy középen fekszik, elég nagy; azonban víze sekély s így csak kisebb hajók juthatnak el rája. Lüderitz gyarmata az egész területen eddig az egyetlen európai telep, mint mely képünkön látható, két faházból áll; az egyik raktár, a másik egyszerű három szobából álló lakóház. S még e telep lakói is annyira meg vannak szorulva, hogy az ivó vizet a több napi távolságra fekvő Fokvárosból kell külön hajóval hozniok. Mondják, hogy Angra-Pequenában vas igen nagy mennyiségben fordul elő s a folyók mentén, az ország benső részében a baromtenyészésre is sok alkalmas hely van; de ezt még be kell bizonyítani s mivel tény, hogy az itt lakó szerencsétlen s különben is csekély számú hotentottákat munkára használni nem lehet s közlekedési eszközöknek, valamint más kulturális kezdeménynek nyoma sincs; Németországnak kétségkívül még milliókat kell befektetni,

rályok» községekben vannak a legnagyobbak, a mellett kisebbek Bimbiában és Bell Brisso király székhelyén. A telepek, mint egyébképünkön látható, elég csinos, fából s vaslemezből készített házak, melyek alsó része raktáru szolgál s a telep nagyságához és a kereskedelmi forgalomhoz képest melléképületekkel van ellátva. A kereskedelem még most teljesen csere útján történik; pénz ott nem ér semmit; szövet, dohány, rum s a négerék részéről különösen pálmaolaj a fő csere-tárgyak. A négerék a földművelést a nőkre és rabszolgákra bízzák, maguk ellenben kereskedést folytattak. A főkereskedők épen az ugynevezett «királyok», kiknek birodalma különben rendesen csak egy községre terjed. A nem nagy terjedelmű Kamerun torkolatánál mintegy 10,000 néger lakik s ezek fölött uralkodik az említett három s még néhány más király.

A legtekintélyesebb és legműveltebb s fejedelmek között Bell király. Erőteljes testalkatú s négerben csinos ember, ki őseinek öltözetében, azaz csaknem teljesen meztelenül jár, s képünkön is csak a fényképezésre való tekintettel hordja királyi hosszú botját s egy karperecét. De talán méltóságosabb is így, mint kartársai, kik az európaiakat esetlenül utánozván, kocsis-kalapokban büszkélkednek, melyekre Woermann nevéket

ANGRA-PEQUENA.

alá vétele» volt a jelenlegi, még folytatásra váró mozgalom kezdete. Angra Pequena, az egyenlítő felé fekszik. Lüderitz névü brémai kereskedő telepedett le e helyen s lassanként mintegy 900 négyszögmerőldnyi területet szerzett meg, melynek addig különben nem volt gazdája.

Mivel azonban külsőleg és helyen nem örvendett nagy virágzásnak, Bismarck pártfogását kérte ki s a nagy államférfi, ki nevéét hazája történetében e téren is meg akarta örökíteni, a nemzet nagy többsége akarata ellenére pártfogása alá vette a gyarmatot s megalkotta Németország első tengeren túl fekvő tartományát.

Csaknem esodálatosnak tűnhetik fel, hogy a hatalmas Németország, mely idegen világrészekben oly sok embererőt vetezett el, komolyan ellenzte Bismarck gyarmatosító tervét, midőn az oly könnyen s háború nélkül volt fogasztható. A vonakodás okát azonban teljesen megértjük, ha tudjuk, hogy Angra-Pequena és környéke a föld legsivárabb vidékei közé tartozik. Ez az oka, hogy a szomszédságban nagy területet bíró portugálok is egész közönyösen magára hagyták ez országot, sőt a szpora négerfajból is alig egy pár ezer lézeng ez óriási területen a nyomor s ellátatlanság okán, hogy a szomszéd néger törzsek minden lelkiismereti furdalás nélkül vadásznak rájuk, mint valami vadállatokra. Az egész nagy terület ugyanis homokosivatag, melyen sem fa, sem víz

alá vétele» volt a jelenlegi, még folytatásra váró mozgalom kezdete. Angra Pequena, az egyenlítő felé fekszik. Lüderitz névü brémai kereskedő telepedett le e helyen s lassanként mintegy 900 négyszögmerőldnyi területet szerzett meg, melynek addig különben nem volt gazdája.

Mivel azonban külsőleg és helyen nem örvendett nagy virágzásnak, Bismarck pártfogását kérte ki s a nagy államférfi, ki nevéét hazája történetében e téren is meg akarta örökíteni, a nemzet nagy többsége akarata ellenére pártfogása alá vette a gyarmatot s megalkotta Németország első tengeren túl fekvő tartományát.

Csaknem esodálatosnak tűnhetik fel, hogy a hatalmas Németország, mely idegen világrészekben oly sok embererőt vetezett el, komolyan ellenzte Bismarck gyarmatosító tervét, midőn az oly könnyen s háború nélkül volt fogasztható. A vonakodás okát azonban teljesen megértjük, ha tudjuk, hogy Angra-Pequena és környéke a föld legsivárabb vidékei közé tartozik. Ez az oka, hogy a szomszédságban nagy területet bíró portugálok is egész közönyösen magára hagyták ez országot, sőt a szpora négerfajból is alig egy pár ezer lézeng ez óriási területen a nyomor s ellátatlanság okán, hogy a szomszéd néger törzsek minden lelkiismereti furdalás nélkül vadásznak rájuk, mint valami vadállatokra. Az egész nagy terület ugyanis homokosivatag, melyen sem fa, sem víz

alá vétele» volt a jelenlegi, még folytatásra váró mozgalom kezdete. Angra Pequena, az egyenlítő felé fekszik. Lüderitz névü brémai kereskedő telepedett le e helyen s lassanként mintegy 900 négyszögmerőldnyi területet szerzett meg, melynek addig különben nem volt gazdája. Mivel azonban külsőleg és helyen nem örvendett nagy virágzásnak, Bismarck pártfogását kérte ki s a nagy államférfi, ki nevéét hazája történetében e téren is meg akarta örökíteni, a nemzet nagy többsége akarata ellenére pártfogása alá vette a gyarmatot s megalkotta Németország első tengeren túl fekvő tartományát. Csaknem esodálatosnak tűnhetik fel, hogy a hatalmas Németország, mely idegen világrészekben oly sok embererőt vetezett el, komolyan ellenzte Bismarck gyarmatosító tervét, midőn az oly könnyen s háború nélkül volt fogasztható. A vonakodás okát azonban teljesen megértjük, ha tudjuk, hogy Angra-Pequena és környéke a föld legsivárabb vidékei közé tartozik. Ez az oka, hogy a szomszédságban nagy területet bíró portugálok is egész közönyösen magára hagyták ez országot, sőt a szpora négerfajból is alig egy pár ezer lézeng ez óriási területen a nyomor s ellátatlanság okán, hogy a szomszéd néger törzsek minden lelkiismereti furdalás nélkül vadásznak rájuk, mint valami vadállatokra. Az egész nagy terület ugyanis homokosivatag, melyen sem fa, sem víz

is bevesette fényes papírlapra. Ugyancsak e német kereskedő ajándékából üvegpalczát is hordának, melyre rendkívül büszkék. Midőn hadi eszernakokban vannak, hatalmak jelvényeül óriási tarka napernyőt tartanak fölök. Népök, az ugynevezett dualla négerék, erőteljes emberfaj. Feketék, mint az égetett kávé, bár vannak közöttük fehérebb színűek, s néhány albino vagy épen csíkos ember is, azaz olyan, ki részben albino. Az asszonyok rendesen kicsinyek és rútak, de mivel a néger gazdagságát az asszonyok száma szerint mérik, nagyra becsülnétek. Bell király egyik fia, ki Angliában, Bristolban nevedett, európai szokásként csak egy nőt vett feleségül, de honfitársai addig esufolták, s addig sajnálkoztak a «szegény emberen», hogy végre kénytelen volt több feleséget tartani.

Nagy baja a telepeknek, hogy a szabad néger munkára nem vállalkozik, s európai munkásokat alig lehet nagy számmal hozni, mivel az éghajlatot igen kevés bírja ki közülök. Ezért utabban az északnyugotra fekvő Libéria néger köztársaságból hoztak ugynevezett kruk négeréket, Woermann jelenlegi telepein csak 12 fehér ember van, s a szomszédságban levő másik hamburgi kereskedő, Jantzen és Thormahlen telepein meg egy pár. Letelepedésre tehát itt sincs alkalmas hely, ha csak a tartomány benső része nem egészségesebb; de erről jelenleg még mit sem tudnak, mivel a néger királyok magok

Az emlékbeszédet *Bodóházy* kollegiumi tanár tartotta közléshez közt. Végül a marosvásárhelyi dalkör énekelte. A temetőből a gyülekezet Bolyai volt lakásához vonult, hol *Koncz* tanár, az ünnepelt ótoda méltatta Bolyai érdemeit, mely után az emléktáblát leleplezték le. A leleplezés után Bolyai Gergely meglatottan mondott köszönetet a kegyeletes ünnepély rendezéséért. A dalkör éneke után Boroynai polgármester törvényhatósági intézkedés folytán a lakóház előtti utcát Bolyai-utczának nevezték el. Az ünnepély este lakomával végződött.

Szept. 28-án a marosvásárhelyi közönség ama ház ünnepélyes megjelölése végett gyűlt össze, hol *Petőfi* volt szállva 1849-ben, s homnan a segesvári utcáján indult. A Bem-szobor előtti téren volt a gyülekezés, hol megjelentek az akadémia részéről *Deák Farkas* és a Kisfaludy-társaság részéről *Szász Béla*. A tüzoltó-egylet zenekarával és a dalegyüttesekkel a Széchenyi-térről a Jákarek-péntári palota elé érve a menet, *Lázár Ádám*, a bizottság elnöke hazafias beszédet mondott, mely után levették a leplet a márvány emléktábláról, s azt megkoszorúzták. Volt még szavalás is, *Lenart* pedig alkalmi beszédet tartott. Visszatérve a Bem-szoborhoz, itt *Lázár* beszélt Bemről, s koszorút helyezett a szoborra.

Tíz az operaház környékén. Szept. 30-án esti 8 órakor a sugáruton nagy riadalom támadt, mert az operaház felől egyszerre nagy füst gomolygott föl és tüzlángok csapodtak a magasha. A hajótűz utzában, a színház mellett tört ki a tűz egy udvari épületben, mely le is égett. A színház tisztviselői gondoskodtak, hogy az előadást hallgató közönség ne tudja meg, mi történt a közelségben, nehogy ok nélküli riadás támadjon.

A kholera és az angol orvokok. Az angol orvosok még a francziáknál is nagyobb kételkedéssel fogadták dr. Koch berlini tanár ama fölfedezését, hogy a kholerát az úgynevezett bacillus okozza és terjesztik. Sokan állítják, hogy azok a bacillusok az egészséges embernél is fölfalhatók. Az angol kormány három orvost küldött ki Bombayba, hogy ott a kholerát és annak általános fészkeit tanulmányozzák. Ez orvosok dr. Gibbs, dr. Lingard és egy pancsovai születésű magyar ember: dr. Klein Emmánel. Most azt írják, hogy Klein nagyon heroikus módon czafolta meg Koch elméletét. Még lévén gyógyító a bacillusok ártalmatlanságáról, nagymennyiségű úgynevezett kholera-bacillust nyelt el, a nélkül, hogy baja lett volna.

A sugárút panorámája is meglesz az országos kiállításra, a főváros pavillionjában. Az első csoport az oktogonon, a második csoport az oktogonról a körünyt, a harmadik csoport pedig a körünytől a városig terjedő épületeket foglalja magában. A mű elkészítésével Gerlóczy alpolgármester Klösz György fényképezést bízta meg, ki a próbafelvételeket már be is mutatta.

Előfizetési feltételeink

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 1884. október-decemberi folyamára.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése szeptemberből végevel lejárt, fölkérjük az előfizetés-mielőbbi megújítására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Negyedévre (október-december) A Vasárnapi Ujság ... 2 frt - kr. A Vasárnapi Ujság a „Világkrónikával” együtt ... 2 * 50. A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok ... 3 * - A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával” együtt ... 3 * 50.

A Politikai Ujdonságok újabbban „Magyar Gazda” czim alatt két-hetenként megjelenő gazdasági képes lappal van bővítve.

A „Világkrónikát” a Politikai Ujdonságok előfizetői félévre 1 frt., negyedévre 50 kr. pótdíj beklüdése mellett tég folyvást megrendelhetik.

T. előfizetőink fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a „Világkrónika” megrendelésénél szemmagánból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beklüdés, s mindezt reklamációtól és egyéb a számlájára vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 3. sz.)

A „Jogtudományi Közlöny” október 3-iki (40-ik) száma a következő tartalommal jelent meg:

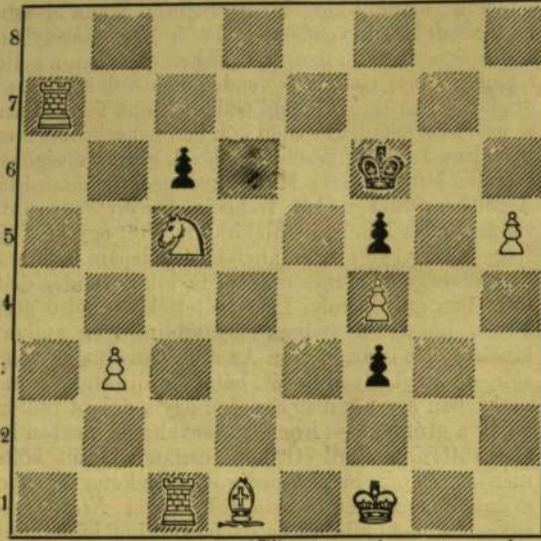
Két pénzügyminiszeri rendelet. *Claudianus-tól.* — Btűrvádi eljárásunk legújabb fejleményei. *Dr. Fayer Lassló-tól.* — Jogirodalom: *Dr. Mutschenbacher Victor.* A kereskedelmi jogtudomány elemei a magyar kereskedelmi törvénykönyv szabályaihoz alkalmazva. *Dr. Daemph Sándor* ügyvéd. — Törvénykezési Szemle: Az ügyvédi irodák ügyviteli rendszere. — *e-től.* — Megjegyzések a végrehajtási törvényhez. *Huf János* soproni ügyvéd. — Nyílt kérdés. — *Különfűlés.*

MELLEKLET: Curial Határozatok. — A kir. tábla elvi jelentőségű határozatai. — A magyar kir. pénzügyi közigazgatási bíróság határozatai.

SAKKJATEK.

1294. számú feladvány. Le Comte-tól.

Sötét.

Világ s indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1289. sz. feladvány megfejtése.

Kirdorf A-tól.

Megfejtés. Sötét.

1. Hh6-f5 Kd5-e6:4
2. Vgl-g8+ Ke6-d7-f5
3. Vg8-c8-g4 matt.

1. ... Kd5-c4-e4
2. He6-c5 t. sz.
3. Vgl-c1-f1-g8-g4 matt.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H., Andorfi S. és Kovács J. Az Erkel-sakk-társaság nevében: E. K. — Senki Ede. Debreczenben: Zagyva Imre. Veszprémben: Roland K. A pesti sakk-kör.

HALÁLOZÁSOK.

Pompéry János temetése szeptember utolsó napján ment végbe a gör. keleti egyház szertartása szerint. Az iradalom, a művészet, politika és társadalom előkelő képviselői jelentek meg a soroksári utcai halottas háznál. Az első magyar általános biztosító társulat tisztviselő-kara is ott volt. A koporsót egészen elborították a koszorúk. Szász Károly mondott az elhunyt fölött bucsuzott beszédet az akadémia és a biztosító társaság nevében. Röviden szót, de mély érzéssel emelte ki Pompéry sokoldalú tevékenységét az iradalomban, a közügyek körül. Diszbe öltözött lovas és gyalogos rendőrök tartottak rendet a menetben a koporsó körül, melyet a résztvevők nagyrésze a sirig kikísért.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Poko-mány Gábor, nyug. urodalmi felügyelő, Csongrád-megye törvényhatóságának és Szentos város képviselőjének ősz tagja, 85 éves korában. — Tolnai gróf Festetics Viktor, cs. k. kamarás, a schönbrunni udvari kastélyban 44 éves korában; koporsóját, melyre Mária Valéria főhercegnő is küldött koszorút, a sőjtöri sírboltba szállították. — Nagy Daniel, a szabadságharcban honvéddörny, Kézdi-Vásárhely volt polgármestere, 77 éves korában. — Kerner Pál, budapesti udvari czukrász, ismert közbeesüsi polgár, ki az operaszínház megnyitására menve, mikor a koosiból kiszült, szélhűdés érte, 52 éves korában. — Krippner Róbert, a hitelbank főkönyveze-tője, 55 éves korában, Budapesten; ugyanitt Zwacsek József, ki hatvanegy évig volt a német színház zenekarának tagja, 84 éves korában. — Gyenes András, mérnök, 59 éves korában, Kecskeméten. — Prevarék György, esperes-plébános, 73 éves korában, Szenden. — Scarpa Pál, lovag, fiumei német konzul, városi képviselő, 62 éves korában, Fiumében. — Saffarovich Henrik, volt honvéd-főhadnagy, ki a szabadságharcban több esztában vett részt, s új-ban is honvéd-százados volt, Váczon; ugyanott Her-rino Bausó, fővárosi gépész-mérnök. — Linberger Albert, takarékpénztári nyug. ellenőr, 56 éves korában, Sopronban. — Haupt Rezsó, adótárnok, 59 éves korában, Tatabánya. — Lendvai Jenő, budapesti válto-törvényeséki iradaltiszt, 31 éves korában, Komáromban. — Gróf Szpanochi Károly, gerendi birtokos, a torda-aranyosmegyei függetlenségi párt vezére, ide-igen eredetű férfi, ki mint dsidás-tiszt jött Magyar-országba, melynek aztán híj fia lett, 49 éves korában. — Tatray Gergely, másodéves orvosnövendék, 20 éves korában, Késnárkon.

Szász Józsefné szül. Deszö Erzsébet, Teleszky István országgyűlési képviselő anyósa, 56 éves korában, Nagy-Váradon. — Offenberger Regina, százköt-éves korában, Nyitra-Párczán; hat gyermeke közül már csak egy leánya él, de el huszonhárom unokája és harminckilenc dédunokája, s ez utóbbiak közül

a legfiatalabb is huszonegy éves. — SKULTÉTY ANNA, 90 éves korában Boriban. — HARTMANNÉ szül. He-mola Francziska, a budapesti „Hungaria” fogadó igaz-gatójának 39 éves neje. — SMID János szül. Tölgyi B. 37 éves korában, Rozsnyón. — PAR Tódorné szül. Hajka Erzsébet, O-Szt.-Anna község jegyzőjének neje, 39 éves korában. — STRIEDER ISTVÁNNÉ szül. Lichteker Laura, 59 éves korában, Keszthelyen. — THERN KAROLYNÉ, az ismert magyar zeneköltő neje, a zongoraművész Thern-testvérek édes anyja, Bécs-ben. — SZABÓ JÓZSEFNÉ szül. Thomka Róza, 34 éves korában, Losoncban. — ULLMANN ISTVÁNNÉ szül. Irti Veronika, közös hadseregbeli őrnagy neje, 43 éves korában Nagy-Kanizsán. — JENEY IMRÉNÉ szül. Rutik-ay Jozefa, Hódmező-Vásárhelyt. — ÖZV. PETROVICS PROKOPNÉ szül. Vaszits Erzsébet, Petrovics Mihály arádi városi tisztviselő édes anyja, 68 éves korában; ugyancsak Aradon ASCHER ADÉL, 17 éves korában. — SZELES LONA, Széles Farkas nyug. bányakerületi főnök leánya, 17 éves korában, Kolozsvárt. — HAR-SÁNTI MARISKA, 19 éves korában, Debreczenben. — STERN JÓZSÁNNÉ szül. Singer Mari, 38 éves korában Kövágó-Eörsön, s az izraelita halott fölött Horváth Sándor ref. lelkes és volt képviselő mondott gyász-beszédet.

Tartalom.

Szöveg: Pompéry János. — Költemény: Szép szemek Pástóitól. — A szerelmes aktor. Ötven év előtti történet. Irta Somaházy István. — Operaszin-házunk és más operaszínházak. — Forster Dóra. Angol regény. Irta Beant Walter. — Német gyarmatok Afrikában. — Munkácsy Mihály fogadtatása a műcsar-nokban 1882-ik évi február 19-ikén. — A hanglétra történetéből. — Az operaszínház megnyitása. — Irodalom és művészet. — Közéletetek és egyletek. — Mi újság? — Szerkesztői mondanivaló. — Halálhírek. — Sakkjáték. — Hetnaplár.

Képek: Pompéry János. — Munkácsy Mihály fogadtatása a műcsarnokban 1882. febr. 19-én. Agg-házy Gyula vázlata után. — Az afrikai új német gyar-matokról. 1. Aqua király nejével. 2. Brisso-Bell király nejével. 3. Bell király egyik nejevel. 4. Telep Kame-runban, a háttérben Aqua király városával. 5. A dllák hadi csolnaka Kamerunban. 6. Angra-Pequena. — Forster Dóra. — A magyar királyi operaház lépeső-háza. Dörre Tivadar rajza.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Csongrád. B. M. Hivatalos közeg, mely a kér-dések dolgozatot megbírálja, nem levén, talán fölker-hetné a műgyetem tanácsát, vagy a m. akadémia matematikai osztályát. Ha a mű érdemes — s ez egy betekintésre meglátják majd, — szivesen fogják a bírálatot teljesíteni.

Becsú. Közéletnek nem találunk ugyan — mert kidolgozása még gyakorlatlan kére vall, formai nehézségekkel küzd s egy helyt a kifejezés da-galýba téved — de talánunk benne elég jót arra, hogy megagrada figyelmeztünk s egy biztató szó-mondhassunk szerzőjének. Csak igyekszik a gondolat világossága mellett a kifejezés szabotosságára s a hangnaka tilsásgoktól való megóvására. Osszinteség s természetesség, a mire törekednie kell.

Embergyűlölet. Mindjárt megérzik rajta, hogy nem őszinte, csak erőltetett hang, csinált érzemény. Az előbbi tizenöt önek is szót.

Lelkem megrád. És önek is. Mind a hármán egy hibában szenvednek s ez a tilsárgos nagyot mon-dani erkölcsös s dagályba esapó — feszítés.

A lelke me mintha. Cinosabb, mint tásza; egyszerűbb, természetesebb. Utolsó sora azonban gyöngye; nem volna-e lehető más fordulattal végezni a kis költeményt, mely az esetben talán be is válnék?

Nem közölhetők. Királyud (himnusz). B-ről. — Az új országgyűlés megnyitása napján. — Népdalok. (Háromfalu és a többi).

Kritikán alul. Szaladj, szaladj. Fecske szállt. Égő csillag. En is voltam. Szeretlek angyalom. M. Nina emlékkönyvébe.

HETI NAPTÁR. Október hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	izraelita
5	V E 18 Olvasóünn. E 17 Pla. Anr. 23 G 17 Sz. L. f. 16 Nn. 2 n.		
6	B Brúno Friegy. Fides 24 Thekla vt. 17 Abiás		
7	7 K Justi. Márk p. Amália. Abad. 25 Fozina 18 Abira		
8	8 S Birgitta özv. Pelágia 26 Hittud. Já. 19		
9	9 G Dénes vt. Dénes 27 Kalliszt 20 Ábrah		
10	10 P Borgiás Per. † Gida 28 Káriton 21 H. ráb.		
11	11 S Emil, Emilián Bares, Firmi. 29 Remete Czi. 22 S H Gy		

Holdváltásai: ☾ Utolsó negyed 11. 3 ó 45 per. d. u.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Tiszta selyemkelmék, 75 kr. méterenkint, valamint a 1 frt 5 kr. és 1 frt 30 kr. egész 5 frt 90 kr.-ig (szines, csikos és koczkás alappal) szállít egyes öltönyökre, valamint egész végben, vámtmentesen a házba Henneberg G. (kir. udvari szállító) selyemgázi raktára, Zürichben. Minták postafordultával. Leveldíj a Svájczba 10 kr.

MAGYAR VÖRÖS-KERESZT-EGYLETI SORSJEGYEK
főnyeremény 50.000 frt adómentes.
Évente 3 húzás, a legközelebbi húzás 1884 november 3-án.
A kereskedelmi takaréki- és hitelszövetkezet következő feltételek mellett ad el Magyar vörös-kereszt-egyleti sorsjegyek-et részletfizetésre:
5 drb 23 hó alatti lefizetésre a 2 frt. 10 drb 22 hó alatti lefizetésre a 4 frt.
5 * 14 hó alatti lefizetésre a 3 frt. 10 * 12 hó alatti lefizetésre a 7 frt.
A részletvétel lekött sorsjegyek különféle sorszámokból állítatnak össze. A legkeisebb nyere-ményen kihúzott sorsjegy értéke kiízületik s szelvénye mindaddig tovább játszik, míg egy 50- vagy nagyobb mellék-nyereménnyel újulag ki nem húzatik. — Az esetleges nyeremény már az első részlet lefizetése után a részletfizetőt illeti. — Vidéki megrendelések postafu-tárnál-ványal eszközölhetők a postafordultával elintéztetnek, ideig. nyugtáit a fildóvevény szolgá-l. Utánvételi megrendelések nem vétetnek tekintetbe. — Üzleti helyiség Budapest, Gizella-tér 2. sz.
AZ IGAZGATÓSÁG:
Dr. Herich Károly elnök Peterdy Lajos Lovag Felik Zsigmond vezérigazgató L. alelnök

VÁSZON ÉS FEHÉRNEMŰ RAKTÁR „A MENYASSZONYHOZ”
MÖSSMER JÓZSEF
Budapest, koronaherceg-(urt)-utca s zsilbárus-utca sarkán, báró Orczy-féle ház 12. szám alatt, a főpostának átellenében.
Ajánljuk legnagyobb választékban naponn rendezett raktárát mindennemű és minőségű rum-burgi, hollandi, izlandi, orosz, szilvái és 155, 175, 200 cent. szilves Ágy-legpéd-vasárnai. Astaltterítkeket 24, 18, 12 és 6 szemlyre, damaszt, jacquard és csinrtaban. Ágyradl, kávékendők, crépe és java-takarók, törülközők, astalkendők és terítők, len és battiszt zsebkendőit, flaneltakarók, zsinor-, piqoné és szines raba barchet, wattmoll, chiffon, madapolam, shirting és oxford, himezett len- és bat-tiszt-kendőket és betétek, ágyszőnyegek (Gimpson), függönyök, asszonyi, ural- és gyer-mek kász, fehérneműt len, chiffon, barchet és flanelben. Ingák, nadrágok, mellény-kék, fehér szines alsó szoknyák. Lepedők, párnák, himzű-, szegélyzett és sima ág-y-készleteit, harisnyák, gallérok és keszleők, duxi és orpome-lányok és nadrágok. — Müncheni előnyomatott tárgyak kereshímezére, s még mindenféle más cikkeit.
KÜLÖNLEGESSÉG: magyar honi gyártmány nehéz damaszt, astaltmők és törülközőkben. 300 Menyasszonyi kelengyék 300 frttól feljebb 4000 frtig. 30
Megrendelések legpontosabban és legjobban postai utánvét mellett eszközöltenek. Árjegyzékek és minták kiv. ingyen. A lenneműek valótliságáért kereskedik a czég.

A rögtön másoló.
(N. B., szabad. A.)
Legújabb, egyetlen találmány íratok, rajzok, hangjegyek stb., valamint tervek, rajzok stb. (melyek fényleme-zekre vannak készítve) — sokszor-rósításra. Szállítási díj mérséklese mint nyomtatvány. Készülnek 8 má-rkától kezdve, az összes kőkölökkel együtt. — Terveztek, nyomtatvány-próbák ingyen és hérmentve. 1772
Zittau, Szászország.
Damman Károly.

A MAGYAR LESZÁMITOLÓ- ÉS PÉNZVÁLTÓ-BANK
ÁRUOSZTÁLYA
BUDAPESTEN
mindennemű áruk, u. m.: gabona, olajos és hűvelves vetemények, szilva és egyéb termé-nyek bizományban való vásárlását és eladását jutányos díj mellett közvetíti.
Olcsó kamatú előleget ad a czimére küldött áru bevételére, továbbá köz-raktári jegyekre (warrantokra), nemkülönben magán raktárakban elhelyezett árukra is.
Szokvány kötések vásárlását, eladását, valamint lebonyolítását kedvező fel-tételek mellett elvállalja.

Kávé
Cuba, Non plus ultra a 1 frt 1.80
Java, legfinomabb ... 1.52
Menado, nagy szemű ... 1.60
Santos, finom ízű ... 1.38
Rio, igen erős, fin. ... 1.32
Jamaika, kiváló ... 1.28
Kiloja, tiszta súlyban vá-mozva és hőrmentesen,
MAITI R. triestti nagykereskedő-ház által legfinomabb, za-matos, erőteljes, tiszta áru, 5 kilós látkokban, postán után-vét mellett Magyarország minden helyezésére küldetik.
Mintán kávé-küldeményével nagyon meg voltam elégedve. kérem, küldjön ismét 1 báli Kubát és 1 báli Menadot.
Herkály Uj-Szány mellett, 1884 márczius 8-án.
Tóth Lajos.
Az előbbi kávé-küldemé-nyekkel nagyon megelégedve, kérem, küldjön ismét 1 báli Kubát 1 frt 80 krajván.
Göröz, 1884 február 21-én.
Dr. Koch János, tanár.
A kapott kitinő jószágú ká-vémekért kölelekedő közö-netem mellett, kérem, küld-jön ismét, stb.
Kérem, 1883 augusztus 16.
Wellenheim Cajus csász. tanácsos és pénzügyi főtanácsos. 11023

FONTOS
1194
TAVOL-, RÖVID- ÉS GYÖNGE-LÁTÁSUKRA!
A legjobb szemüveget nyújtja jóállás mellett
SOLOMONSON N. H. látzerész, váci utca 19.
Leggazdagabb választék párisi színházi látások-é-tábori távosövekéből, 5-20 frtig. 30
Nagy választék amerikai ember műszemeiből. 30

Varrógépek,
a Wheeler & Wilson Mfg. Co.
1372 New-Yorkból
cs. k. udvari szállítóktól, csakis
Otto Herman-nal
(OHM C. O. UTODA)
Budapesten, VI. sugár-ut 13.
Különösen ajánlatnak az egyenes tüvel ellátott új horog-(Greifer)-varrógépek háromféle kivitel-ben, családok és iparosok részére; mint a jelenkornak legjobb varrógépei, a párisi világkiállításon a leg-nagobb díjak „Grand prix” egyikevel lettek kitüntetve.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárából kapható:
Népszerű szőlészeti és borászati kézikönyv.

Vegytani és köztapasztalatok nyomán írta Dr. Perlaky Mihály. Számos fametszvényvel. Ára füzve 1 frt 50 kr.

DÖNTVÉNYTÁR.
A magyar kir. Curia a Budapesti kir. ítélőtábla és a pénzügyi közigazgatási bíróság elvi jelentőségű határozatai.
Kiadja a JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY szerkesztősége.
Uj folyam. I. kötet. (XXIX. folyam.) Ára füzve 2 frt.
Uj folyam. II. kötet. (XXX. folyam.) Ára füzve 2 frt.
Uj folyam. III. kötet. (XXXI. folyam.) Ára füzve 2 frt.
Uj folyam. IV. kötet. (XXXII. folyam.) Ára füzve 2 frt.
Uj folyam. V. kötet. (XXXIII. folyam.) Ára füzve 2 frt.
Uj folyam. VI. kötet. (XXXIV. folyam.) Ára füzve 2 frt.
Uj folyam. VII. kötet. (XXXV. folyam.) Ára füzve 2 frt.
Uj folyam. VIII. kötet. (XXXVI. folyam.) Ára füzve 2 frt.
Előbb megjelent:
I-II. folyam ... frt 2. — VIII-IX. folyam egyenként ... frt 2. —
III-VI. folyam egyenként ... frt 2. — X. folyam ... frt 3.50
VII. folyam ... frt 2.50 XI-XXVIII. folyam egyenként frt 2. —
Tárgymutató a Döntvénytár
(m. kir. Curia semmtöszéki és legf. ítélőszéki osztályának elvi jelentőségű határozatai)
I-XV-dik és XVI-XXV-dik folyamaihoz.
Szerkesztette Dr. DÁRDAY SÁNDOR.
Ára füzve egy-egy kötetnek 2 frt 80 kr. — Angolvázsonba kötve 3 frt 60 kr.

